

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Bildirgeler Derlemesi

(1975 – 2005)

SUNUŞ

Uluslararası Mimarlar Birliği, geçen 60 yıl içinde ilki kurulduğu 1948 yılında kaleme alınan ve bugüne kadar Tüzüğünün girişini oluşturan metin de sayılırsa, 12 Bildirge yayınladı. Kongre Bildirgesi geleneği ilk olarak 1978 yılındaki Meksika Kongresi ile başladı ve bu metinler, 1996 Barselona Kongresi hariç, üç yılda bir yayınlandı.

Dünya Mimarlık Kongreleri ile UIA Genel Kurulları'nın peş peşe ve aynı yerde yapılmasına 1990 yılında başlandığından, metinlerin bazıları kongre, bazıları da genel kurul kaynaklıdır.

Ayrıca, Birleşmiş Milletlerin iki önemli toplantısına da dünya mimarlarından mesaj iletildi: Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü'nün (UNIDO) 1979 yılında Viyana'da düzenlediği toplantıya sunulan "Kalkınma için Bilim - Teknoloji - Mimarlık" ve 1996 yılında İstanbul'da toplanan Birleşmiş Milletler HABİTAT II Konferansı'nda dağıtılan "UIA Habitat II Bildirgesi".

Derlemede yer alan metinlerin hazırlanış yöntemlerinde farklar olduğu gibi, bunların yararı da UIA içinde zaman zaman sorgulanmıştır.

UIA'nın 1948 yılında kuruluşundan bu yana yapılan kongrelerin temaları:

- 2008 TORİNO:** Mimarlığı Aktarmak / *Transmitting Architecture*
- 2005 İSTANBUL:** MimarlıkLARın Pazaryeri / *Grand Bazaar of ArchitectureS*
- 2002 BERLİN:** Kaynak Olarak Mimarlık / *Resource Architecture*
- 1999 BEIJING:** 21. Yüzyılın Mimarlığı / *Architecture of the 21st Century*
- 1996 BARSELONA:** Kentlerde Mimarlık / *Architecture in Cities*
- 1993 ŞİKAGO:** Mimarlık Dönüm Noktasında: Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Tasarlamak / *Architecture at the Crossroads: Designing for a Sustainable Future*
- 1990 MONTREAL:** Kùltürler ve Teknolojiler / *Cultures and Technologies*
- 1987 BRIGHTON:** Barınma ve Kentler: Yarının Dünyasını İnşa Etmek / *Shelter and Cities: Building Tomorrow's World*
- 1985 KAHİRE:** Mimarın Günümüzde ve Gelecekteki Misyonları / *Present and Future Misions of the Architect*
- 1981 VARŞOVA:** İnsan, Çevre, Mimarlık / *Man, Environment, Architecture*
- 1978 MEXICO CITY:** Mimarlık ve Ulusal Kalkınma / *Architectue and National Development*
- 1975 MADRID:** Yaratıcılık ve Teknoloji / *Creativity and Technology*
- 1972 VARNA:** Mimarlık ve Dinlence / *Architecture and Leisure*
- 1969 BUENOS AIRES:** Bir Sosyal Öge Olarak Mimarlık; Bir Sosyal İlgi Alanı Olarak Konut / *Architecture, a Social Factor; Housing a Social Interest*
- 1967 PRAG:** Mimarlık ve İnsan Çevresi / *Architecture and the Human Environment*
- 1965 PARİS:** Mimarın Eğitilmesi / *The Training of the Architect*
- 1963 HAVANA:** Gelişmekte Olan Ülkelerde Mimarlık / *Architecture in Developing Countries*
- 1961 LONDRA:** Yeni Teknikler ve Malzemeler / *New Techniques and Materials*
- 1958 MOSKOVA:** Kentlerin İnşası ve Yeniden İnşası / *Construction and Reconstruction of Cities*
- 1955 LAHEY:** Konut Konusunun Üç Yönü / *The Three Aspects of Housing*
- 1953 LİZBON:** Mimarın Konumu / *The Situation of the Architect*

1951 RABAT: Mimar Yeni Görevleriyle Nasıl Başedecek / *How the Architect Will Face New Tasks*

1948 LOZAN: Yeni Görevler Karşısında Mimar / *The Architect in the Face of New Tasks*

BİLDİRGELER

1. 1948 Lozan Mesajı

UIA, 28 Haziran 1948'de Lozan'da, 27 ülkeyi temsil eden delegeler tarafından kuruldu. Hazırlanan bir ön metin, mimarların siyasi, ekonomik ve estetik sınırları aşarak, ulusal örgütlerden meydana gelen bir federasyonda birleşmek arzusunda olduklarını yansıtıyordu ve oybirliği ile kabul edildi.

Bu metne göre UIA:

“Mimarlar arasında özgür düşünce değişimini, ulus, ırk, din, mesleki öğrenim ve mimari doktrin ayırımı yapmaksızın kolaylaştırıp geliştirerek, düşünce ve kavramlarını karşılaştırmalarını, karşılıklı deneyimlerinden yararlanmalarını, bilgilerini genişletmelerini ve aralarındaki farklılıklardan yararlanarak birbirlerini geliştirmelerini sağlayabilmek üzere mimarlar arası dostluk, anlayış ve karşılıklı saygı ilişkileri yaratmak amaç ve kararlılığını taşımaktadır.”

Mimarlar, böylelikle, diğer uluslararası mesleki ve kültür kuruluşları ile işbirliği içinde, harap edilmiş kentleri ve köyleri yeniden yaparak, sağlıksız kent bölgelerinin (slum) ortadan kalkmasını ve az gelişmiş bölgelerin kalkınmasını sağlayarak ve konut standartlarını yükselterek, insanların ve toplumların maddi ve manevi refah beklentilerinin karşılanması için sürekli bir çaba göstererek, onların arasındaki anlaşmanın geliştirilmesinde pay alarak, insanlığın hayat koşullarını düzeltmede daha etkin katkılarda bulunabilecekleri bir konumda olacaktır. Mimarlar, toplumunun ilerlemesine ve barışın güçlendirilmesine yardımcı olmaya kararlıdır.”

UIA Tüzüğü'nün “giriş”ini oluşturan bu metne, 1985 yılında Kahire'de toplanan Genel Kurul'da bir ek yapıldı:

“Bu giriş, ancak uluslar arasında barışın var olduğu bir dünyada anlamlı olabilir. Hükümetlerin insanlığa karşı en büyük sorumlulukları, tüm dünyadaki insanların gereksinmelerini ve beklentilerinin karşılanabilmesinin temeli olarak barışın korunmasıdır. Hükümetler savaş için üretim yapmaya son vermeli ve kaynaklarını tüm insanlığın koşullarının iyileştirilmesi için kullanmalıdır.”

2. Kusursuz bir Habitat için (Venedik, 1975)

UIA'nın 12. Kongresi 1975'de Madrid'de, “Yaratıcılık ve Teknoloji” ana teması ile, Genel Kurulu ise Venedik'te toplandı. O yıla gelindiğinde Birleşmiş Milletler'in ünlü “İnsan ve Çevre” konferansı Stockholm'de gerçekleştirilmiş ve sonuç metinlerinde önerilen “iskan konulu” benzer bir uluslararası toplantının da kararı alınmıştı. Venedik Bildirgesi, Kongre temasından çok, 1976 yılında Vancouver'de toplanacak olan Birinci Habitat Konferansı hedefli olarak, Genel Kurula sunulmak üzere, UIA'nın Habitat Çalışma Grubu tarafından hazırlandı.

3. Mexico City Bildirgesi (1978)

13. Dünya Mimarlık Kongresi “Mimarlık ve Ulusal Kalkınma” ana temasıyla düzenlendi. Yayınlanan metin hem mimarları “sınırları sonsuz ve her türlü eylem ve kalkınma için uygun bir disiplinin taleplerini tam olarak karşılamaya” çağırmakta, hem de yetkililerden mimarları karar süreçlerine katmalarını istemektedir.

4. Dünya Mimarlarının Varşova Bildirgesi (1981)

14. Kongre'nin ana teması "Mimarlık, İnsan, Çevre" idi. Bildirinin hazırlanışında, "mimarların, yerleşimlerdeki yaşam kalitesi konusunda öncü rol oynamaları ve felsefi bir temel sunmaları gerektiği" noktasından yola çıkıldığı belirtilen sunuşta ayrıca toplantının savaşta yoğun bir yıkım yaşayan ancak, olağanüstü bir çabayla yeniden canlandırılan Varşova'da yapıyor olmasının simgesel önemine de değinilmektedir.

5. Kahire Önerileri (1985)

Kahire Kongresi'nin ana teması "Mimarın Günümüzde ve Gelecekteki Misyonu"ydü. Yayınlanan bildirge ağırlıklı olarak mekân düzenlenmesine ilişkin farklı kesimlere düşen sorumlulukları ve beklentileri vurgulamaktadır.

6. Mimarların Brighton Bildirgesi (1987)

16. Kongre'nin ana teması "Barınma ve Kentler - Yarının Dünyasını İnşa Etmek" olarak seçilmişti. 1987 yılı Birleşmiş Milletler tarafından "Evsizlere Barınak Yılı" olarak ilan edilmişti ve o yılın sonunda BM Genel Kurulu barınak konusunda 2000 yılını hedefleyen bir "küresel strateji" geliştirilmesi kararı almıştı. Bu girişimler Brighton Kongresi'nin temasının saptanmasında da ve daha sonra yayınlanan bildirgenin mesajlarında da belirleyici oldu.

7. Mimarlık için Ulusal Politikalara Doğru (Montreal, 1990)

Montreal'de toplanan 17. Kongre'nin ana teması "Kültürler ve Teknolojiler" idi, ancak bildirgesi o yıllarda farklı ülkelerde güncellik kazanmaya başlayan "ulusal mimarlık politikaları"na yoğunlaştı ve yayınlanan metnin tüm UIA üyeleri tarafından kendi resmî kurumlarına iletilmesi istendi.

8. "Sürdürülebilir bir Gelecek için Karşılıklı Bağımlılık Bildirgesi" ve "Sürdürülebilir bir Gelecek için Karşılıklı Bağımlılık Bildirgesi'nin Geliştirilmesine ilişkin Rehber" (Chicago, 1993)

Chicago Kongresi Amerikan Mimarlık Enstitüsü'nün (AIA) yıllık Kongresi ile birlikte ve Birleşmiş Milletler'in Çevre ve Kalkınma konulu Rio Konferansı'nın ardından yapıldı. Birincisi ciddi bir düzenleme kargaşasına neden olurken, ikincisi ise çıkan sonuç metnin içeriğini belirledi. Ayrıca, UIA'nın en olaylı bildirge yayınlama süreci de Chicago'da yaşandı.

Kongre'nin genel programının çevre ile ilgili bölümlerini başarı ile düzenleyip yürüten ekip tarafından hazırlanan ve AIA/UIA ortak mesajı olarak yayınlanması talebi ile aktarılan metnin özellikle "*İnsanlığın kalkınmada gösterdiği başarı bugün, bağlı olduğumuz çevrenin sağlığını tehdit etmektedir. Mimarların binalarımızda, yapılı çevre donanımımızda, kent sistemlerimizde ve peyzajda geliştirdikleri yapılar ve performans örüntüleri bugünkü sorunlarımızın temel nedenlerindedir ve kaçınılmaz olarak da, bu sorunların çözülebileceği temel fırsatlar ortamını oluşturmaktadır*" diyen giriş kısmı, Genel Kurul öncesi yapılan UIA Konsey toplantısında yoğun tepki aldı ve sonunda bir "uzlaşma belgesi" üzerinde anlaşarak kriz atlatıldı.

Ana metni oldukça kısa olan Chicago Bildirgesi'nin en önemli farkı, bir uygulama önerisi ile sunulan ilk ve tek bildirge olmasıdır.

9. Beijing Şartı (1999)

Dünya Mimarları, yeni bin yılın hemen öncesinde, Beijing'de "21. Yüzyılın Mimarlığı"nu konu alan 20. Kongre'de buluştu. Çinli Profösör Wu Liangyong tarafından hazırlanan uzunca metin Genel Kurul'a sunulurken kabul edildi. UIA'nın Çin Kesimi daha sonra bu metindeki ilke ve önerileri geliştirmek ve yaymak üzere, çalışmalarını 2005'de sonlandıracak olan bir UIA Çalışma Grubu kurdu.

10. 21. Dünya Mimarlık Kongresi'ne Bilim Komitesi Tarafından Sunulan 10 Soru (Berlin, 2002)

XXI. Kongre'nin ana teması "Kaynak Olarak Mimarlık"tı. Kongre'nin Bilim Komitesi, bu kez tartişmaları ortaya bir dizi soru koyarak özetlemek ve ilerki çalışmalara biraz ışık tutmak istemişti. Dolayısı ile bu metin en farklı formatlı bildirge olarak kaldı, Kongre'nin son günü sunuldu ve Genel Kurul'da görüşülmedi.

11. İstanbul Bildirgesi (2005)

Mimarlar Odası tarafından hazırlanan metin Genel Kurul' a sunuldu ve kabul edildi.

Kusursuz Bir Habitat İçin

UIA Genel Kurul Bildirgesi Venedik, 1975

UIA'nın 12. Dünya Mimarlık Kongresi 1975'de Madrid'de "Yaratıcılık ve Teknoloji" ana temasıyla toplanmıştı. Burada yer verdiğimiz bildirme ise, 1976 yılında Vancouver'de toplanacak olan Birinci Habitat Konferansı'na mesaj olması amacıyla, Venedik'te toplanan UIA Genel Kurulu'na sunulmuş kabul edilen bir metin. Metinde, dünyanın farklı bölgelerindeki farklı yaşam koşullarına vurgu yapılarak, insanların yaşam çevreleri ve koşullarının iyileştirilmesi için her bölgenin kendine özgü koşullarının değerlendirilerek gerçekleştirilmesinin önemi ve mimarlığın rolüne vurgu yapılıyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Çağdaş dünyayı kaygılandıran sorunlar arasında habitat özellikle önemlidir. Uluslararası Mimarlar Birliği'nde bir araya gelen dünya mimarları, bu sorunun en iyi şekilde çözülmesi konusunda mesleklerine düşen özel misyonu çok iyi kavramaktadır.

ULUSLARARASI MİMARLAR BİRLİĞİ, bu sorunun çözülmesi ile ilgilenen tarafların dikkatini çekmeyi gerekli görmekte, ve inanmaktadır ki:

Habitat, insan yapısı çevrenin temel yaşamsal ögesidir; bir kuş nasıl yuvasından ayrı olamazsa, habitat da insanlığın ondan ayrı düşünülmemeyen ve ayrılamaz bir parçasıdır. İnsanlık, habitatı içinde geliştirmiştir ve medeniyetin beşiği de habitatıdır. Çağdaş insanın etrafında topladığı herşeyin içinde, habitat ilk sırayı alır.

Dünyadaki konut açığı, gelişmekte olan ülkelerde özellikle acil ve ciddi bir sorundur, ve kusursuz bir habitatın oluşturulması için gereken koşulların var olmayışı, tüm insanlığı ilgilendiren ve acil ve yapıcı kararlar gerektiren önemli bir konudur.

Birleşmiş Milletler'in başlattığı girişimin, onun Konut, İnşaat ve Planlama Merkezi'nin çalışmalarının, ve 1976 yılı Mayıs ayında Vancouver'da gerçekleştirilecek olan Habitat konulu Birleşmiş Milletler toplantısı için kurulan özel Hazırlık Komitesi'nin faaliyetlerinin güçlü bir şekilde desteklenmesi gerekmektedir.

Gelişmekte olan çağdaş bir dünyanın koşulları altında bir habitat oluşturma sorunu, ve özellikle de bu sorunun çözümünde mimarlığın ve mimarın rolü, 1975 yılında Uluslararası Mimarlar Birliği'nin ilgili Çalışma Grubu tarafından derlenen, "Çağdaş Habitat: 1980'lerin Sorunları" başlıklı özel çalışmada kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu sorun, çağdaş toplumun gelişmesine ilişkin somut öğelerle yakından ilgilidir.

1. BÖLÜM

Dünyada Farklı Toplumlar ve Farklı İnsanlar Bulunmaktadır

Bu toplumların ve insanların kendi tarihleri ve kültürleri vardır. Farklı doğa ve iklim koşullarında yaşarlar. Toplumsal örgütlenmeleri farklıdır ve bilim, teknoloji ve ekonomi alanındaki gelişmişlik düzeyleri aynı değildir. Ayrıca, bütün toplumların yaşam koşullarında da farklılıklar görülür.

Medeniyet Geliştikçe, Özellikle Gelişmekte Olan Ülkelerde, İnsanların Yaşam Koşulları da Hızla Değişmektedir

Bu koşullar geçmişte olduğundan daha hızlı ve eskiye oranla çok daha büyük ölçeklerde değişmektedir. Dünya nüfusu hızla artmaktadır. Bilim, teknoloji ve kentleşme süreçleri şimdiye kadar görülmemiş bir hızda gelişmektedir. Bu süreçler, ilerleyen kalkınma ile birlikte toplum yaşamının doğal, biyolojik, sosyal ve kültürel öğelerindeki dengeleri tehdit etmeye başlamıştır. Konut açığı giderek daha fazla hissedilmektedir. İnsanın tüm habitatu değişmektedir.

İnsanların Bu Süreçleri Kontrol Etmeyi ve Çevreyi Mümkün Olan En İyi Şekilde Oluşturmayı Öğrenmeleri Gerekmemektedir

Bu girişimlerin, gereksinimlerle ve beklentilerle uyumlu olması gerekir. Hızı, toplumun genel kalkınma hızına uymalıdır. Burada amaç, her bireye, her topluma ve bütün olarak insanlığa hizmettir. İnsanlar toplumlarını, bu sorunları çözebilmelerine olanak verecek şekilde örgütlemelidir.

Aşağıdaki Koşullara Uyan Bir Habitatın Düzenlenmesi İle, Daha Üst Düzeyde Bir Yaşam Sağlanacaktır

- Kalkınmanın her aşamasında kusursuz olan;
- İnsanların biyolojik karmaşıklığına cevap veren;
- İnsanların sosyal ve manevi gereksinmelerini karşılayan;
- Habitatın genel mekânsal düzeninde olumlu bir duygular bütünü yaratabilen;
- Çağdaş toplumun sürekli gelişimini göz önünde tutarak, onun değer ölçülerine uyan.

Habitatın İnsan Üzerindeki Etkisi Her Zaman Diğer Etkilerden Daha Güçlüdür

Habitattan soyutlanmak imkansızdır. İnsan davranışlarını o belirler. Habitat tüm duyu organlarını etkiler. Etkisi sürekli dir.

Mimarlık, İnsan Habitatının En İyi Bir Şekilde Dönüştürülmesinde Etkin Bir Araçtır

Bir mimar, habitatın tüm öğelerini düzenlemeli ve bunları tek bir bütün içinde birleştirmelidir. Bunlar:

- Doğal ve insan elinden çıkma;
- Var olan ve ortaya yeni çıkan;
- Geçmişten miras kalan ve kültürün yeni koşullar altında da gelişmesinin güvencesi olan öğelerdir.

Bu Nedenle, Bir Mimarın Mesleği Gereği Bazı Sorumlulukları Vardır

- Program geliştirilmesi ve uygulamanın her aşamasında, farklı disiplinlerden gelen kişilerle ortak çalışma yapmak;
- Belirli bir doğa ve toplumun sahip olduğu tüm olanakları ve enerji kaynaklarını en rasyonel ve ekonomik şekilde kullanmak;
- İnsan yapısı çevre ve doğal değerlerden uyumlu bir bütün yaratmak

2. BÖLÜM

Konut İnsanlığın Temel Yaşamsal Gereksinimidir; İnsanın Beslenmesi ve Sağlığı Kadar Önemlidir

Dünyada, açlık gibi, konut açığı da yaygındır. Bu, şimdiye kadar benzerine rastlanmayan bilimsel ve teknik ilerlemelerin olduğu bir devirde, utanç verici bir durumdur. Bir ülkede, çeşitli ülkelerde, ya da dünyanın belirli bir bölgesinde, nüfusun farklı kesimlerinin yaşam koşulları arasındaki uçurum, azalmak yerine artmaktadır. Kusursuz bir habitat, dünyadaki her insan için bir hak tır.

Çok Yüksek Konut Maliyetleri

Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda, niceliksel konut açığı çığ gibi büyümektedir. Ancak, gelişmiş ülkelerde bile, nüfusun toplumsal olarak zayıf olarak adlandırılan kesimleri için konut açığı, hâlâ üstesinden gelinememiş bir sorundur. Dünya nüfusunun büyük bir kısmı için, konut maliyetleri çok yüksektir.

Konut Sorununun Çözümünden Devlet Sorumlu Olmalıdır

Bir devletin, kusursuz bir habitat oluşturmayı hedefleyen uzun vadeli ulusal bir konut yapım politikası olmalıdır. Mimari bir kavramsallaştırma olmadan, konut yapımının planlama, ekonomi ve teknoloji bağlamındaki sorunları doğru bir şekilde çözümlenemez. Bu nedenle, bu zor sorunlar ele alındığında mimar, en uygun danışman, emekçi ve yardımcıdır.

Gelişmekte Olan Ülkelerin Konut Sorununun Çözümü Dünyanın Tüm Ülkelerinin Meselesi Olmalıdır

Kalkınmakta olan ülkelerdeki konut açığı öylesine büyük ve öylesine hızla büyümektedir ki, bu sorunla kendi kendilerine baş edemezler. Konut sorunu dünya çapında bir toplumsal, hatta siyasi sorun olmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler'in açlık, hastalıklar ve çevre kirliliği ile mücadele amaçlı özel programları vardır. Birleşmiş Milletler, insana yaraşır bir habitatın düzenlenmesi için de benzer bir program geliştirmelidir.

Dünyanın Bütün Ülkeleri İçin Geçerli Olacak Genel Bir Habitat Programı Belirlenemez

Her ülkenin kendine özel coğrafi ve iklimsel koşulları, ekonomisi, teknolojisi, gelenekleri ve yaşam tarzı dikkate alınmalıdır. Yabancı bir kültürün devreye sokulmasını önleyebilmek için, yerel uzmanların yetiştirilmesi gerekir.

Mexico City Bildirgesi

13. Dünya Mimarlık Kongresi, 1978

“Mimarlık ve Ulusal Kalkınma” ana temasıyla düzenlenen UIA'nın 13. Dünya Mimarlık Kongresi'nin ardından düzenlenen UIA Genel Kurulu'nda kabul edilen metin, hem mimarları “sınırları sonsuz ve her türlü eylem ve kalkınma için uygun bir disiplinin taleplerini tam olarak karşılamaya” çağırmakta, hem de yetkililerden mimarları karar süreçlerine katmalarını istemektedir.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Gücünü 90 ülkeyi temsil eden 500,000 üyesinden ve Birleşmiş Milletler, UNESCO ve diğer uzman kuruluşlardaki Danışman Üye konumundan alan ULUSLARARASI MİMARLAR BİRLİĞİ bu bildirgeyi 1978 yılı Ekim ayında Mexico City'de 6,000 kişiyi aşan bir katılımı gerçekleştirilen “Mimarlık ve Ulusal Kalkınma” konulu 13. Dünya Kongresi'nin ardından, Acapulco'da toplanan Genel Kurul'unda KABUL EDEREK;

1948 yılında kurulurken ilan ettiği, ve mimarlık ve planlama alanlarında, diğer mimarlar, kamu kuruluşları ve hükümet dışı kuruluşlar arasındaki 30 yıllık bir uluslararası işbirliğinin temellerini oluşturan ilkeleri bir kez daha TEYİD ETMEKTE;

1976 yılında Vancouver'de toplanan Birleşmiş Milletler İskan Konferansı'nın önerilerini ve Nairobi'deki Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın (UNEP) ilkelerini DESTEKLEMekte;

Bencillik ve insani olmaktan uzaklaşmanın sonucunda ortaya çıkan demografik değişikliklerin, çevredeki bozulmaların ve toplumsal adaletsizliklerin, günümüzde planma ve mimarlık alanlarına, insanların hakları olana sahip olmadıkları bilincine cevap verecek yeni talepler getirdiğini,

Adil ve dengeli bir kalkınmanın ancak gerek bireylerin gerekse toplumların maddi ve manevi tatminlerini sağlayacak koşulların yaratılması ile sağlanabileceğini,

Kalkınma programlarında hümanizm, siyaset, teknoloji, kuram ve gerçeklerin yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde atılan ilk adımlardan son uygulamaya kadar her aşamada entegre edilmesi gerektiğini KABUL ETMEKTE;

Kalkınma, çevre ve mimarlığın karşılıklı olarak birbirlerine bağımlı olduğunu, mimarlığın görevinin sosyal, ekonomik ve teknik öğelerin ve üç boyutlu formların bir sentezi ile, İnsan'ın gelişebilmesi için uygun mekânlar yaratmak olduğunu,

İnsan yerleşimlerinin, gerek kullanıcılar gerekse sorumlu yetkili kuruluşlarla temas eden ve günümüzün çevrenin korunması, büyümenin kısıtları, yeni bir ekonomik düzen, yeterli teknoloji, enerji sakınımı ve kültürel mirasın yeniden canlandırılması gibi temel sorunlarına saygılı, çok disiplinli ekiplerin çalışmaları sonucunda geliştiğini;

Mimarlığın şimdiki ve gelecekteki görevinin, kapsamı gereği, üstesinden gelinmesi gereken zorlu bir sorun olduğunu ve mimarların buna 2000 yılının altı milyarlık nüfusunun hizmetine sunulan tam bir bilinç ve coşkuyla cevap vermesi gerektiğini DUYURURKEN,

Mimarları, sınırları sonsuz ve her türlü eylem ve kalkınma için uygun bir disiplinin taleplerini tam olarak karşılamaya ÇAĞIRMAKTA ;

Ulusal ve uluslararası düzeydeki yetkililere,

Kırsal ve kentsel alanlardaki gelişmeler arasında bir denge sağlanmasını teşvik etmelerini ve düzenli ve uyumlu bir ulusal mekân yaratmalarını,

Mimarların, topluma karşı sorumluluklarının farkında ve yeni bir medeniyetin yapılarını yaratırken bu sürecin teknik ve insani yönlerine ilişkin yükümlülüklerinin bilincinde olan bir mesleğin üyeleri olarak, her düzeydeki karar verme süreçlerine katılmalarını olanaklı kılmalarını ÖNERMEKTEDİR.

Kalkınma için Bilim - Teknoloji - Mimarlık

BM Kalkınma için Bilim ve Teknoloji Konferansı için UIA Görüşü - Viyana, 1979

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından, Birleşmiş Milletler'in 1979 yılında Viyana'da düzenlediği "Kalkınma için Bilim ve Teknoloji Konferansı"na sunulan bu bildirge, bültenimizde sunmakta olduğumuz UIA Bildirgeleri arşivi içindeki diğer bildirgelerden ayrılıyor. Diğer belgeler UIA'nın Genel Kurul veya Kongre Bildirgeleri'nde kabul edilmiş sonuç bildirgeleri niteliği taşıırken, bu belge bir görüş metni niteliğinde. Bu görüş metniyle, kalkınma yolunda mimarlıkla ilgili bilim, teknoloji ve tekniklerin önemi ve özellikle insan yerleşimlerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde yerel ölçekte gösterilmesi gereken hassasiyet ön plana çıkıyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Günümüzde 81 Ulusal Kesim'i bir araya getiren ve tüm dünyada 600.000'den fazla mimarı temsil eden Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), **kalkınma için mimarlıkla ilgili bilim, teknoloji ve teknikler** konusunda kendisine düşen uluslararası misyonun bilincinde olarak, bu önerileri, daha sonraki çalışmalarında dikkate alınmak üzere, Birleşmiş Milletler'in Kalkınma için Bilim ve Teknoloji Konferansı'na sunmayı görev bilir.

UIA aşağıdaki görüşleri sunmaktadır:

BİLİM

- Bilim, insanların *evreni yöneten madde ve enerjiyle ilgili mantık yasalarının* irdelenmesi için kullandıkları zihinsel faaliyetlerin bir sonucudur ve bu nedenle de evrensel bir dil ve miras oluşturur.
- Bütün ülkeler, bütün halklar ya da isterlerse bütün bireyler, her nerede olurlarsa olsunlar, *bu alandaki bilgilere serbestçe* ulaşabilmelidir.
- Tüm insanlığın ve özellikle de her devletin görevi, herhangi bir ayrımcılık yapılmaksızın, bilimsel bilginin herkesçe üretilmesini ve dağıtılmasını teşvik etmektir.

TEKNOLOJİ

- İnsanoğlunun kendi çevresinde ve onun aracılığıyla evrenin bütününde gerçekleşen tüm yapım eylemleri, onun felsefesinden ve maddi varlıklarla giriştiği diyalogdan oluşur ve bilimsel bilgiyi uygulayarak teknoloji biçimini alır.
- Teknolojilerin tümü, herhangi bir insan faktöründen bağımsız olarak, tanımlanmış bir kullanıma veya maddi evrenin dönüştürülmesine yönelik olarak seçilmiş, farklı bilimsel bilgilerin bir bileşenidir. Teknoloji araç değil, amaçtır.
- Teknolojiler, içlerinde her türlü evrensel bilimsel bilginin bileşimlerini barındırdıkları için, aynı zamanda *insanlığın mirasının da bir parçasını* oluşturur ve bu özelliğiyle isteyen herkes için erişilebilir olmalıdır.

- Bir bütün olarak insanlığın ve tek tek her devletin görevi, herhangi bir ayrımcılık yapılmadan, kalkınmanın herkes için olmasından yana olmak, *teknik bilginin* en geniş biçimde dağılımını sağlamak ve bu yolla insanların etkinliğinin artmasına katkıda bulunmaktır. Buna bir örnek, yeni enerji türleri konusunda araştırma yapılması ve konuya hâkim olunmasıdır.
- Tüm halkların teknolojik standartları bilimsel bilgi düzeylerine bağlıdır ve teknolojik standartların ideal bir biçimde eşitlenmesi, ancak bilimsel bilginin serbest dolaşımıyla sağlanabilir.
- Gelişmekte olan ülkeler sorunlarının aciliyetinden dolayı çoğu zaman niceliksel kalkınma teknolojilerine dayanırken, sanayileşmiş ülkeler kendilerini giderek niteliksel *kusursuzluk teknolojilerine* doğru yönlendirmektedir.

UYGULAMALI TEKNİKLER

- Uygulamalı teknik, teknolojinin *belirli insanlar tarafından ve belirli insanlar için* uygulanmasıdır; bu niteliğiyle evrensel değildir ve yerel mirasın bir parçasını oluşturur.
- Uygulamalı teknikler, ya üretim araçları ve yöntemleri olarak, ya da ürünler şeklinde ifade bulur.
- *Üretim araçları*, üretim işinin bireysel “*know how*” ile gerçekleştirilmesi veya toplu olarak organize edilmesine ilişkin örneklerden oluşur. Dolayısıyla söz konusu halkın doğal yeteneklerini ve sosyal yapısını yansıtır.
- *Üretim yöntemleri*, tipleri ve gelişmişlik düzeyleri yerel birincil kaynaklara, geleneklere ve gereksinimlere bağlı olan ve yerel ihtiyaçlar ile kültür tarafından biçimlendirilen her tür gereç, makine ve sistemlerdir.
- *Gelişmekte olan ülkeler*, yaşamsal gereksinimleri olanaklarından daha hızlı gelişen ülkelerdir ve bu nedenle de, kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına göre seçim yapma özgürlüklerine saygılı olunması koşuluyla, kalkınmaları için genel uluslararası katkıya ihtiyaçları vardır.
- Konuya böyle yaklaşıldığında, *teknoloji aktarımları* uygulamalı tekniklerin aktarılmasından çok daha yararlı olmaktadır. Çünkü evrensel bilimsel bilgileri yerel kültürlerle, bunların yerel olarak uygulanmaları konusunda herhangi bir hüküm vermeden sunmaktadırlar. Ayrıca, az eğitilmiş farklı kesimlerden işçiler tarafından kullanılacak hafif ve basit gereçlerin aktarımı, az sayıda kalifiye işçinin kullanabileceği karmaşık ve ağır makinelerin aktarımına tercih edilmelidir.
- Dolayısıyla *standartlar*, niteliksel şartlar için ölçütlerin tanımlanması söz konusu olduğunda *teknolojik* öğeler haline gelirken, bu ölçütlerin karşılaması gereken yerel değerleri belirledikleri zaman *teknik* öğelere dönüşürler. Yalnızca niteliksel standartlar uluslararası düzeyde sınıflandırılmalıdır, niceliksel standartlar ise her bölgeye uyarlanmaları için, devletlerin kendi yetki alanlarına girer.

UIA ayrıca inanmaktadır ki:

İNSAN YERLEŞİMLERİ

- Evrenin *küresel biyolojik ve ekolojik dengesi* çerçevesinde ve bu dengeye saygı göstermek koşuluyla, her devlet kendi topraklarındaki mimarlık ve planlamaya yön

verme ve yaratılacak veya geliştirilecek yerleşimler hakkında özgürce karar verme sorumluluğuna sahiptir.

- Bir ülkedeki mevcut olanakların, o ülke halkının varlığını asgari düzeyde sürdürmesine olanak vermediği durumlarda, o ülke tarafından talep edilen yardım türüne uygun olmak ve ülkenin bağımsızca gelişmesine saygı göstermek koşuluyla, mümkün olan her türlü *yardım kuruluşunu* oluşturmak Birleşmiş Milletler'in görevidir.
- Bu durumda uluslararası yardım, kuramsal ve uygulamalı bilimsel bilgilerin, kalifiye personelin ya da yerel koşullara uyarlanmış maddi olanakların geçici veya kalıcı olarak *aktarımı* şeklinde sunulur.
- İnsan yerleşimleri söz konusu olduğunda, ister yerel ister dışarıdan getirilmiş olsun, *bütün uygulamalı teknikler bu yerleşimlerin mimarisi aracılığıyla ifade edilir.*
- *Mimarlık*, her türlü yapım faaliyetine *insanî önem* kazandıran bir yerel kültür biçimidir.
- Mümkün olan en iyi sosyal koşulların sağlanabilmesi için, inşaat alanındaki bütün *teknik işbirliğinin* önceden, yerel gelenekler ve deneyimler dikkate alınarak, *mimari bir işbirliğiyle tanımlanması ve yönlendirilmesi* gerekir.
- Mimari işbirliğinin amacı, hizmetin verileceği ülkeyle ilgili her tür tanımlanmış bilgiyi biraraya getirmek ve ülkenin sosyal ve kültürel beklentilerine göre, yerel özelliklere en uygun kavram ve yapılarla ilgili *pratik araçları seçmektir.*
- Yapı inşası alanında esas konu, (özellikle kendiliğinden gelişen yapım alanlarında) dışarıdan getirilmiş fakat yaşamın geneline uyarlanmamış tekniklerin rastgele kullanılması değil, bilgi ve "*know-how*" transferiyle *yerel tekniklerin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesidir.*
- İnsan ihtiyaçları teknolojik zorunlulukların önünde gelir. Teknoloji transferinin en iyi şekilde kullanılabilmesi için, mimarlığın deneysel veya "uluslararası" aktarımından ziyade, yardım, danışmanlık ve deneyim paylaşımı ile yerel mimarlarla ortaklık üzerine kurulu *mimari işbirlikleri* tercih edilmelidir.

UIA, Birleşmiş Milletler'e ve Üye Devletlerine aşağıdaki önerileri sunar:

İnsan yerleşimlerinin özellikle nüfusun ihmal edilmiş kesimlerinin yararına olacak şekilde inşasına ilişkin olarak:

1. Tüm halkların barış içinde verimli bir şekilde kalkınabilmesi için, Birleşmiş Milletler her türlü bilimsel bilginin yeşermesi, derinleşmesi ve mümkün olan en yaygın şekilde dağıtılmasına ilişkin evrensel görevinin farkında olmalıdır.
2. Yerel özellik ve niteliklerin dikkate alınması doğrultusunda Birleşmiş Milletler, bir devlet veya bölgeye sunulan bütün teknik yardımlarda yöntem seçimi konusundaki ulusal özgür iradeyi korumak koşuluyla, gelişmekte olan ülkeler ile onlara yardımcı olmaya ilgi duyan uluslararası kuruluşları yakınlaştırmak için çaba harcamalıdır.
3. Yerel kültürlerle ve kendilerine özgü toplumsal gereksinimlerine saygı gösterilmesi kapsamında, insan yerleşimlerinin inşası ve planlanması için gerekli teknik desteğin, yetkili uluslararası meslek kurumlarıyla kurulacak ve sürdürülecek mimari işbirliğiyle sağlanması uygun olacaktır.

Mimarların Varşova Bildirgesi

14. Dünya Mimarlık Kongresi Sonuç Bildirgesi - Varşova, 1981

Çeviri: Aydan Erim

Bu bildirge, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) 1981 yılında Varşova'da "Mimarlık, İnsan, Çevre" temasıyla düzenlenen 14. Kongresi sonucunda ilan edildi. Bildirinin hazırlanışında, "mimarların, yerleşimlerdeki yaşam kalitesi konusunda öncü rol oynamaları ve felsefi bir temel sunmaları gerektiği" noktasından yola çıkıldığı belirtilen sunuş yazısında, ayrıca toplantının savaşta yoğun bir yıkım yaşayan ancak, olağanüstü bir çabayla yeniden canlandırılan Varşova'da yapıyor olmasının simgesel önemine de değiniliyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

GİRİŞ

Yaklaşık 50 yıl önce Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi (CIAM), yerleşimlerin planlanmasına ilişkin, daha sonra Atina Şartı olarak anılan bir dizi temel felsefe ve ilke belirledi. Bu ilkelerin pek çoğu, yarım asır önce yenilikçi oldukları gibi, bugün de uygulanabilirliklerini korumaktadır.

Ancak son yıllarda tüm dünyada kendiliğinden gelişen kentleşmenin artan hızı, bu ilkelerin yeniden dikkate alınmasını zorunlu kıldı ve meslek adamları ile hükümetler tarafından bütün ülkelerdeki tüm insanların yararı için uygulanmalarını daha acil hale getirdi.

1976 yılındaki Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (HABITAT), yapı çevredeki insan hakları ve gereksinimlerine ilişkin güçlü bir uluslararası bildirge olan Vancouver Deklarasyonu ile sonuçlandı. Aynı yıl, Polonya'nın Kazimer kentinde bir araya gelen UIA çalışma grupları bu bildirgeyi onayladı.

1977 yılında, Peru'nun Federico Villarreal Ulusal Üniversitesi öncülüğünde toplanan uluslararası bir mimarlar ve plancılar grubu, kentleşmeye yön verecek ilkelerin ve felsefelerin sentezini yapan ve güncel çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri Atina Şartı'ndaki fikirlerle birleştiren "Machu Picchu Şartı"nı hazırladı.

UIA'nın 13. Dünya Mimarlık Kongresi, dünyanın kentleşen kesimlerindeki yaşam kalitesine ilişkin giderek artan evrensel kaygılardan yola çıkan Meksika Bildirgesi'ni yayınladı.

UIA, 1981 yılında Varşova'da toplanan 14. Dünya Kongresi'nde, yaşam kalitesiyle ilgili mimarlık faaliyetleri konusunda öncülük yapmak ve bunların felsefi temellerini sağlamak yükümlülüğünün bilinciyle, dünya mimarlarının aşağıdaki bildirgesini onaylamaktadır.

Bu bildirge, 2. Dünya savaşı sırasında acımasızca tahrip edilen, ama bugün insanlığın en üst düzeydeki beklentileri ve saygınlığının sembolü olarak dimdik ayakta duran Varşova kentinde kabul edilmiştir. Varşova'nın büyük bir cesaretle gerçekleştirilen imarı ve tarihi mirasının restorasyonu, tüm ülkelerin mimarları ve halkları için kentsel çevrelerinde sağlamaya çalıştıkları ilerleme ve kendini gerçekleştirme yolunda bir esin kaynağı olmaktadır.

I. İNSANLARIN HAKLARI VE GEREKSİNİMLERİ

Tüm insanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yerleşimler için geliştirilen her programın birinci hedefi olmalıdır. Gıda, barınak, temiz su, iş olanağı, sağlık, eğitim, yetiştirme ve güvenlik gibi temel gereksinimlerin karşılanmasının ötesinde, bu programlar ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ideoloji, ulusal veya toplumsal köken bakımından ayırıcı olmadan özgürlük, saygınlık, eşitlik ve sosyal adaleti kapsayan bir çerçeveye sunmalıdır.

1. Her bireyin biyolojik, ekonomik, sosyal ve ruhsal gereksinimleri vardır. Düzgün, güvenli ve sağlık koşullarına uygun bir barınak, bu gereksinimleri ancak kısmen karşılar.

Her insan, barınağa ek olarak aşağıdakilere de ihtiyaç duyar:

- Barış ve güvenlik
- Anlamlı bir iş
- Zihinsel gelişme fırsatı
- Toplumda tanınma
- Kendini gerçekleştirme
- Estetik ve duygusal tatmin

İnsanların fiziksel ve ruhsal gereksinimleri aynı derecede önemlidir ve yerleşimlere ilişkin programlarda eş zamanlı olarak ele alınmalıdır.

Her toplum, bir bütün olarak, kimliğe ve kendi yerel kültürünün sürekli kılınmasına gereksinim duyar.

Dünya nüfusunun üçte ikisi için bu gereksinimler henüz karşılanmamıştır. Bu nedenle, mimarlar ve planıcılar, her yeni çevrenin oluşturulması sürecinde bu gereksinimlerin karşılanması için sorumluluk almalıdır.

II. ÇAĞDAŞ DÜNYANIN GÜNDEME GETİRDİĞİ ZORLU SORUNLARIN BOYUTLARI VE NİTELİĞİ

“Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri aynı şekilde etkileyen evrensel bir kriz baş gösteriyor: Yaşam çevresi krizi. Bu krizin habercileri uzun zamandır nüfusun patlama düzeyindeki artışında, güçlü ve etkin bir teknolojinin çevresel ihtiyaçlarla gerektiği gibi entegre edilmemesinde, tarım alanlarının bozulmasında, kentsel alanların plansız yayılmasında, kullanılabilir alanların giderek azalmasında ve bir çok hayvan ve bitki türünün yok olma tehlikesinde kendisini göstermektedir. Günümüzdeki eğilimlerin sürmesi halinde, yeryüzündeki yaşamın geleceğinin tehlikede olabileceği artık anlaşılmaktadır.”
U Thant¹

1. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünya nüfusu ikiye katlandı ve dünyanın enerji, gıda arzı ve ekolojik sistem dengelerinde ciddi krizler yarattı. Kentlerin büyüme hızı dünya nüfusunun doğal artış hızının çok üstüne çıktığından, kentlerdeki bozulma özellikle ağır oldu: Konut kıtlığına, kamu hizmetleri ve ulaşımın kötüleşmesine ve genel olarak yaşam kalitesinde kötüye doğru gidişe yol açtı.

2. Dünya nüfusunun artış eğilimleri insanlığın gelecek 25 yılda bir kez daha iki katına çıkacağını göstermektedir ve bu da günümüzdeki yiyecek, barınak ve insan yaşamı ve saygınlığı için gerekli olan tüm diğer olanaklara olan talebin, zaten dünyanın pek çok yerinde yetersizken, iki kattan da fazla artacağı anlamına gelmektedir.

3. Giderek daha fazla insan çağdaş medeniyet yoluna giriyor; gereksinimleri ve beklentileri artıyor. Yeni teknolojilerin, seri üretimin ve kitlesel medyanın gelişmesi hızlanıyor. Bu sürecin

¹ U Thant, Birleşmiş Milletler'in 1961 - 1971 yılları arasında görev yapan üçüncü Genel Sekreteri'dir.

kendinden oluşan niteliği, kestirimleri zorlaştırmakta, ortaya öngörülemeyen sorunlar çıkartmakta ve çok kez istenmeyen sonuçlar yaratarak, doğa, yapılı çevre ve insanlık kültürü arasındaki dengeyi tehdit etmektedir.

4. Çağdaş dünyada çok büyük farklılıklar vardır. İnsanların yaşam standartları ve koşulları aynı değildir; farklı coğrafi bölgelerde, farklı iklimlerde ve farklı sosyoekonomik sistemlerde yaşarlar. Kültürel kökenleri, alışkanlıkları ve değer ölçüleri farklıdır. Dolayısıyla mantık, gelecekteki gelişmelerinin de farklı olmasını gerektirir. Yerleşim planlaması, insanların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine, onların yerel kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına tam olarak saygılı bir şekilde yaklaşmalıdır. Bu nedenle, çeşitli ülkeler ve coğrafi bölgeler arasındaki deneyim alışverişi asla bir hazır çözüm aktarımı olarak görülmemeli, yerel düş gücünü canlandırmanın bir yolu olarak algılanmalıdır.

5. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kentlerde yaşayan çok sayıda insanın yaşam koşulları kabul edilemez niteliktedir. Ulusal ve uluslararası düzeylerde olumlu ve somut adımlar atılmazsa, bu koşullar aşağıdaki nedenlerle daha da kötüleşecektir:

- Günümüzde ülkeler ve bireyler arasındaki büyük farklılıklarda kendini gösteren dengesiz ekonomik gelişme.
- Ulusal ve uluslararası düzeyde, yaşam koşullarındaki eşitsizlik, sosyal ayrımlar, ırkçı ayrımcılık, ciddi işsizlik, cehalet, hastalık ve yoksulluk, sosyal ilişkilerde ve geleneksel kültürel değerlerdeki çözülme ve hava, su ve toprak gibi yaşam destek kaynaklarının giderek bozulmasıyla kanıtlanan sosyal, ekonomik, ekolojik ve çevresel bozulma.
- Zoraki göç ve bunun sonucunda insanların başka yerlere yerleşmeleri veya vatanlarından atılmaları.

6. Tüm dünyadaki yerleşim sistemlerinde görülen başlıca işlevsel sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Kontrol altına alınamayan kentleşme ve bunun sonucunda ortaya çıkan aşırı nüfus yığılması, psikolojik gerilimler, çevrenin kirlenmesi ve bozulması gibi koşullar.
- Kırsal alanların geri kalmışlığı ve bunun sonucunda insanlığın çoğunluğunun yaşam standardının düşük düzeyde kalması.
- Başlıca metropolitan alanlardaki aşılamayan işsizlik sorunu ve aynı zamanda kırsal iç bölgedeki nüfusun yaşlanması.

7. Günümüzdeki kentsel gelişmeyi tanımlayan üç olumsuz olgu saptanabilir:

- Bunlardan ilki, gelişmekte olan ülkelerde görülen kırsal nüfusun kitlesel iç göçü ve bunun sonucu olarak kamu hizmetlerinden ve kentsel altyapıdan yoksun gecekondular alanlarının denetimsiz bir şekilde yayılmasıdır. Bu olguyla baş etmek, kentsel planlama sürecinden sorumlu olan yerel yönetimlerin pek çoğunun şu anda sahip oldukları olanakları çok aşmaktadır.
- İkinci olgu, "konut monokültürü"nde görülmekte, çok sayıda aileyi barındıran apartman bloklarından oluşan büyük ölçekli konut yapımının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojik seri üretimin ardından işlev ve form açısından tekdüzelik gelmektedir. Her ne kadar, bu tür yeni konutların salt sayılarıyla ifade bulan somut sonucu insanların giderek artan ihtiyaçlarını kısmen karşılasa da, bu tür yeni çevrelerin insani olmayan ölçekleri sosyal ve kültürel gereksinimleri ve beklentileri karşılayamamakta, bireyselliğe ve kişilerin kendilerini ifade edebilmelerine hiç yer bırakmamaktadır. Sonuçta kentli, en yakın çevresiyle hatta kentle de bir bağ kuramamaktadır.

- Üçüncü bir olgu sanayileşmiş ülkelerin bir özelliği olup, toplumun daha varlıklı kesimlerinin, otomobilin de yardımıyla, kent merkezlerinden banliyölere göçmesidir. Kente yeni gelenler ve kent merkezlerinde kalan insanlar, bu “artık” kentsel yapıyı ve kamu hizmetlerini destekleyecek olanaklardan yoksundur.

8. Barınak, altyapı ve hizmete duyulan ihtiyaç hemen her zaman toplumun bunları sağlama kapasitesinin üzerindedir. Dolayısıyla, tüm dünyada ama özellikle de gelişmekte olan ülkelerde, insanlar geleneksel olarak kendi konut ve basit hizmet ihtiyaçlarını kendileri karşılamıştır ve gelecekte de karşılamaya devam edecektir. Bu çabaların hükümetlerin altyapı ve konut programlarını tamamlayıcı, mantıklı bir unsur olarak görülmesi gerekir.

9. Bugün pek çok ülkedeki en ciddi sorunlardan biri, çevrenin giderek daha kötüye giden ve artık şimdiye kadar görülmemiş boyutlara ulaşarak felaket düzeyine gelme potansiyeli taşıyan kirlenmesidir. Bu durum doğrudan, kentleşme patlamasının ve dünyanın doğal kaynaklarının aşırı kullanımının sonucudur. Dünyanın kentleşmiş kesimlerinde yaşayanlar, giderek artan bir oranda, insan sağlığı ve esenliğine ilişkin gelişmiş kavramlarla ve standartlarla bağdaşmayan çevre koşulları ile karşı karşıya kalmaktadır.

10. Makro ölçekli ekonomik planlama ile gerçek kentsel gelişme için yapılacak planlama arasındaki genel uyumsuzluk, kıt kaynakları ziyan etmiş ve her iki planlamanın da etkinliğini azaltmıştır. Kentsel alanlar çok kez kaba ve göreceli olarak soyut ekonomik stratejilerin olumsuz ikincil etkilerini yansıtmaktadır. Ülke ve bölge düzeyinde alınan ekonomik kararlar, çok ender olarak kentlere ilişkin öncelikleri, kentsel sorunlara ilişkin çözümleri ve genel ekonomik stratejiyle kentsel gelişme planlaması arasındaki bağları doğrudan dikkate almaktadır. Bunun sonucunda, sistematik planlama ve mimarlığın potansiyel avantajları çok kez halkın çoğunluğuna bir yarar sağlayamamaktadır.

11. Günümüzün yerleşimleri nesiller boyu gelişen fikirleri, kararları ve fiziksel yatırımları içinde barındırmaktadır. Bu nedenle, akşamdan sabaha kökten değişiklikler gerçekleştirmek mümkün değildir. Ancak, nüfus artışı ve insan faaliyetlerinin konumundaki hızlı değişimler öyle bir hızla ilerlemektedir ki, yüzyılın sonunda “bu dünyanın üzerinde yeni bir dünya inşa etmek” gerekecektir. Doğru bir şekilde yönlendirilirse, bu ürkütücü senaryo şimdiye kadar kullanılan kaynakları harekete geçirebilir ve yapılı çevrenin değiştirilmesi için az bulunan bir fırsata dönüştürülebilir. İşte bu, yerleşim stratejilerinin ortaya koyduğu zorlu sorundur.

12. Yerleşimlerin kalkınmanın araçları ve nesnelere olarak görülmesi gerekir. Yerleşim politikalarının amaçları, sosyal ve ekonomik yaşamın bütün diğer sektörlerine ilişkin hedeflerden ayrılamaz. Dolayısıyla yerleşimlere ilişkin çözümlerin her ülkenin ve dünya toplumunun kalkınma sürecinin asal bir parçası olarak algılanması esastır.

Yeni bir gelecek bilinci, günümüzün düşüncelerine, planlamalarına ve eylemlerine esin kaynağı olmalıdır. Zira insanlığın geleceği şimdiye dek hiç bu kadar güncel kararlarla koşullandırılmamış ve tehlikeye atılmamıştır.

III. MİMARLARIN VE PLANCILARIN SORUMLULUKLARI

Mimarlık, insan yaşamı için bir ortam yaratmanın karmaşık sanatı ve bilimidir. Mimar gerek doğal gerekse insan yapısı mevcut ve yeni öğelerin entegre edilmesinden sorumludur. Kent görüntüsünün estetik niteliği ve insan ölçeğine duyarlı mekânların tasarlanması da mimarın sorumluluğudur. Mimar, yeni formlar yarattığı toplumun tarihî mirasını korumalı, geliştirmeli ve kültürel gelişmenin devamlılığını sağlamalıdır. Bu yaklaşım, mesleğin geleneksel algılanışını ve mimarın sadece aldığı işten sorumlu olduğu görüşünü aşmakta ve tasarım meslekleri için yeni bir sorumluluk düzeni oluşturmaktadır.

1. Ekonomik planlamanın, kentsel planlamanın, kentsel tasarımın ve mimarlığın ortak hedefi insanların gereksinmelerinin çözümlenmesi ve bunlara cevap bulunması olmalıdır. Tasarım

sürecinin sonucunda ortaya, mevcut kaynaklar ve kültürel değerlerle uyumlu ve insanların gereksinmelerine uygun kentsel hizmetler, tesisler ve biçimler çıkmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için mimarlık ve planlama diğer tasarım meslekleri ve bilimsel disiplinler, kent halkı, toplum ve siyasi öncülerle sistematik ve sürekli bir işbirliği ve karşılıklı iletişim esasına oturmalıdır. Toplumun gelişmesinin her aşaması veya düzeyinde, eldeki teknik olanaklar, ekonomi ve insan kültürünün hem var olan hem de ortaya çıkmaya başlayan kültürel değerleri arasındaki dengenin sağlanmasına çalışılmalıdır.

2. Günümüz dünyasının temel özelliği farklılaşmış sosyopolitik ve ekonomik sistemlerdir. Bunlar planlı kalkınma için çeşitli fırsatlar sunarken, birçoğu da kapsamlı fiziksel tasarım ve kalkınma eylemleri açısından belirli sınırlamalar getirmektedir. Tasarım mesleklerinin sorumluluğu her sistemde var olan araçları en etkin şekilde kullanarak, kalkınmanın ortak toplumsal çıkarlarını korumak ve yapılı çevreyi daha iyi bir hale getirmektir.

3. Planlama, sürmekte olan kentleşme bağlamında, kent ve onu çevreleyen bölge arasındaki temel dinamik birliği yansıtmalı ve mahalleler, semtler ve kentsel yapının diğer elemanları arasında işlevsel ilişkiler kurmalıdır.

4. Mimarların ve plancının, insanlar arasındaki karşılıklı ilişki ve iletişimin kentlerin temel var oluş nedeni olduğunu fark etmeleri gerekir. Bu nedenle yerleşimler bireylerin, ailelerin ve toplumların kimliklerinin korunduğu, mahremiyet sağlayacak yeterli olanakların sunulduğu, aynı zamanda da yüz yüze iletişimi ve karar süreçlerine halkın katılımını mümkün kılacak yerler olarak tasarlanmalıdır.

5. Yerleşimlerin kültürel ve estetik değerleri yansıtan özelliklerindeki çeşitliliğe saygı gösterilmeli ve bu çeşitlilik teşvik edilmelidir. Tarihsel, dinsel ya da arkeolojik önemi olan yerler ve özel öneme sahip doğal alanlar sonsuza kadar korunmalıdır. Ulusu olduğu kadar, toplulukları da tanımlayan temel öneme sahip değerlerin de korunması gerekir.

6. Konut artık sadece yararlı bir mal olarak değil, sosyal kalkınmayı teşvik edecek güçlü bir araç olarak görülmelidir. Konut tasarımı esnek olmalı, değişen toplumsal taleplere uyuma olanak vermeli ve hem tasarım hem de mümkün olduğu kadarıyla yapım aşamasında, kullanıcıların yaratıcı katılımını teşvik etmelidir. Ayrıca, ihtiyacı olanların kolayca sağlayabileceği düşük maliyetli konut bileşenlerinin de acilen sağlanması gerekmektedir.

7. Planlama, mimarlık ve tasarım kenti bir parçalar dizisi olarak ele almamalı, aksine entegre ve çok işlevli bir çevre yaratılmasına çalışmalıdır. Yeni kentleşme kavramı yapılı çevrede sürekliliği gözetmektedir ve bu bağlamda her yapı artık yalıtılmış bir nesne değil, bir sürekliliğin parçasıdır ve kendi imajının tamamlanabilmesi için diğer elemanlarla diyalog içinde olması gerekir. Vurgu artık ambalajda değil, içindekinde ve ne kadar güzel ve karmaşık olursa olsun tek tek yapılarda değil, kentsel dokunun devamlılığındadır.

8. Yerleşim planlaması giderek artan doğal afet risklerine yol açabilecek, bilinen tehlikeleri göz önüne almalıdır. Doğal ya da insanlardan kaynaklanan afetler sonrasındaki planlama ve yeniden yapım, tüm yerleşimin niteliğini, mekânsal örüntüsünü, işlevlerini ve çevresini iyileştirmek için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

9. Kentsel alanlardaki trafik planlaması için ileride geliştirilecek politikalar, genel kamu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesine öncelik vererek, özel araçları ikinci plana atmalıdır. Ulaşım ve iletişim nüfusun çoğunluğunun gereksinmelerini karşılamalı, faaliyetlerin toplu ulaşımı teşvik edecek şekilde dağıtılmasını sağlamalı ve motorlu araçların yarattığı tıkanıklıkları ve kirlenmeyi önlemelidir. Kentlerin gelecekteki büyümeleri planlanırken, alternatif ulaşım sistemlerinin sosyal maliyet ve faydaları ciddi bir şekilde dikkate alınmalıdır.

Ekonomik ve teknik kalkınmanın her aşamasında, bir mimarın sorumluluğu insan kültürünün değerlerini yansıtmaktır. Bu sorumluluk, içinde çalıştığı çevreyi içine alacak ve gerçekleştirdiği işlerin çevresel uyuma yeni ve canlandırıcı bir katkı koymasını sağlayacak şekilde genişletilmelidir.

IV. STRATEJİ

Her toplum, her ulus ve genel olarak insanlık, çevresel gelişmeyi etkileyecek, denetleyecek ve her düzey ve ölçekte dengeleri tutacak etkin yöntemler geliştirmelidir. Kalkınmanın nasıl ve hangi yollarla denetleneceğinin belirlenmesi mesleki sorumluluğun kapsamını aşar, ancak mesleki faaliyetlerin ne ölçüde etkin olacağı da toplumdaki liderlik ve adanmışlıkla belirlenir.

1. Yerleşimler için planlar ve politikalar geliştirilmesi her düzeydeki kamu yönetimlerinin yükümlüğüdür. Bu planlar ve politikalar sanayileşme, tarım, sosyal refah, çevresel ve kültürel koruma politikalarıyla uyumlu bir şekilde, genel kalkınma stratejisinin temel bir ögesi olmalıdır.

2. Politikaların, stratejilerin, planların ve programların uygulanabilmesi için uygun araçlar gerekir. Yerleşimlerde bunlar hem siyasi, idari ve teknik kurumlar, hem de gerek insani gerekse diğer kaynaklara ilişkin programları destekleyen yasalar ve yönetmelikler olarak ortaya çıkar.

3. Yerleşimlere ilişkin politikalar ve programlar, kabul edilebilir bir yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için gerekli minimum standartları oluşturmalı ve bunların uygulanmasını sağlamalıdır. Bu standartlar gerek ülkeler arasında ve bir ülkenin kendi bünyesinde, gerekse zaman içinde farklılıklar göstereceğinden, değişen koşullara ve yeni fırsatlara cevap verebilmek üzere esnek olmalıdır.

4. İster kentsel ister kırsal olsun, ister konutlara ya da yollara ilişkin olsun, ya da çağdaş veya geleneksel tekniklerle uygulansın, yerleşimlerin fiziksel bileşenlerinin toplumun gereksinmelerine ihtiyaç verecek ölçekte yapımı, diğer "üretken" faaliyetlerden arta kalan bir alan olarak değil, ekonominin başı çeken sektörlerinden biri ve önemli bir iş yaratıcısı olarak görülmelidir.

5. Kendine özgü özellikleri ve yerleşimler üzerindeki yaşamsal etkileri nedeniyle araziler, sıradan bir ticari değer olarak görülmemelidir. Başlıca arazi kaynaklarının kontrolsuz kullanımı ve kentsel arazinin sınırlı oluşu, kamu yararını gözetilen planlama ve kalkınma programlarının uygulanması açısından engel oluşturmaktadır. Kent topraklarının, toplumların ortaya çıkan gereksinmelerinin karşılanmasını sağlayacak şekilde düzgün ve etkin olarak kullanılmasını sağlayacak yasal çerçevelerin oluşturulması ve yakın bir gelecekte önemli iyileştirmeler sağlayabilecek çözümler gerekmektedir.

6. Kent topraklarının topluma mal edildiği ülkelerde, arazi bulma sorunu çözülmüştür. Ancak, arazinin kullanıma bağlı değerinin saptanması gibi, yeni ve planlama sürecinin önemli bir kavramı olan sorun henüz çözülmeyen durmaktadır.

7. Her ölçekteki planlama sürekli eşgüdüm, izleme, değerlendirme ve farklı düzeylerde gözden geçirme işlevleri ile planların etkilediği kişilerden gelecek geri beslemeyi içermelidir.

8. Konut, altyapı ve hizmetlere ilişkin tasarım ve teknolojiler mevcut talebi yansıtmalı, geleceğin gereksinmelerine göre uyarlanmayı olanaklı kılmalı, yerel kaynakları ve becerileri optimum düzeyde kullanmalı ve adım adım gelişecek bir iyileştirmeye uygun olmalıdır.

9. Ulusal konut politikaları, eldeki kaynakları en çok gereksinim duyulan alanlara yönlentmeyi esas alarak, en düşük gelir gruplarına barınak sağlamayı hedeflemelidir.

10. Yerleşimlerin belirleyici bir özelliği de, yaşam standartları ve fırsatlarda gözlenen ciddi farklılıklardır. Uyumlu bir kalkınma, kırsal ve kentsel alanlar ve bölgeler arasındaki ve bölgelerin kendi içlerindeki farklılıkların azaltılmasını gerektirir. Kentsel ve kent dışı alanlardaki yaşam standartları ve fırsatlar arasındaki farkları azaltmayı hedefleyen politikaların benimsenmesi esastır.

11. Halka ve yönetimlere, planlamanın dinamik bir süreç olduğunun ve sadece planların oluşturulmasını değil, bunların uygulanmasını ve etkilerinin sürekli olarak gözden geçirilmesini de içerdiğinin anlatılması gerekmektedir.

12. Siyasi ve kurumsal engeller kaldırılarak ve açık ve anlamlı bilgiler sağlanarak, kent halkının katılımı olanaklı kılınmalıdır. Katılım ayrıca, seçenekler arasında seçim yapılması süreçlerinde daha ilk aşamalarda ve sürekli olarak yer alınmasına olanak verilerek de canlandırılabilir. Planlama stratejilerinin oluşturulmasında ve bunların uygulanıp yönetilmesinde halkın katılımı vazgeçilemez bir ögedir. Bu katılım, yerleşimlerin siyasi, sosyal ve ekonomik gelişimini daha da ileriye götürmek üzere, her düzeydeki yönetimin karar süreçlerini etkilemelidir.

13. Etkin bir halk katılımı, ilgili tüm taraflar arasında serbest bir bilgi akışı gerektirir ve bilgiye, karşılıklı anlayışa ve güvene dayanmalıdır.

14. Yerleşim politikalarının en başta gelen amacı barınak, altyapı ve hizmetlerin bunlara ihtiyacı olanlara, ihtiyaç öncelikleri sıralaması yapılarak ve karşılanılabilir parasal ve sosyal maliyetlerle sunulabilmesidir. Sosyal adalet bu olanakların nüfus grupları arasında nasıl dağıtıldığına ve ne ölçüde erişilebilir olduğuna bağlıdır.

15. Kentsel gelişmeyi denetleyen makamların, çevrenin daha fazla bozulmasını önleyecek adımları bir an önce atmaları ve bu çevrelerin temel bütünlüklerini kamu sağlığı ve esenliğine ilişkin kabul edilebilir standartlara göre yeniden sağlamaları gerekmektedir. Benzer adımların ekonomik ve kentsel planlama, mimari tasarım, mühendislik standartları ve ölçütleri ile planlama ve kalkınma politikaları alanlarında da atılması gerekir.

Yerleşim politikalarının hedefleri sosyal ve ekonomik yaşamın diğer sektörlerinin hedeflerinden ayrı olamaz. Bu nedenle, yerleşim sorunlarının çözümü tek tek her ulusun ve dünya toplumunun kalkınma sürecinin temel öğelerinden biri olarak düşünülmelidir.

SONUÇ

Farklılaşmış ve değişen bir dünyada çalışıyoruz. Bu nedenle de farklı durumlar ve sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve mesleki faaliyetlerimiz sırasında farklı araçlar kullanmaktayız. Ancak, sorumluluğumuzun niteliği evrenseldir. İnsanlar için yeni çevreler şekillendirmemiz gerekiyor. Çağdaş dünyada, teknik olanaklarla sosyal amaçlar arasında değer ölçülerimizi yansıtan bir denge sağlamaya çalışmalı, teknolojik gelişme ile kültürün dengesini bulmalıyız.

Günümüzün kalkınma süreci geleneksel kültür ile yeni ortaya çıkan teknolojiler arasında mevcut düzeni tehdit eden sürekli bir gerilimi yansıtmaktadır. Ekolojiyle yakın ilişkili bir sanat olan mimarlık, bu çekişmenin merkezine yakın bir noktada durmaktadır. Ancak, mimarlık tarihi teknoloji ve kültürün gelişmesinin farklı aşamalarında gerekli dengenin kurulabildiğini göstermektedir.

Mimarların ve plancıların görevi, toplumların gereksinmelerini ve beklentilerini gerçekten yansıtan yerleşim biçimleri yaratmak, seçenekler oluşturmak, tepkileri almak ve kullanıcı gruplarıyla sürekli diyalog içinde olmaktır. Mimarlık ve kültür, yaratıcı ile tüketici arasındaki keskin çizginin kaybolduğu bir kendini ifade yolu olarak düşünülebilir. Kentin ve her bir

binanın örüntüsü ve yapısı, değişen zamanları, yeni toplumsal düzeni ve insan onurunun yükselen çizgisini yansıtmalıdır.

Bu bildirgeler ve varılan sonuçlar ancak uluslar arasında barışın hüküm sürdüğü bir dünyada anlamlı olabilir. Bütün hükümetlerin en başta gelen sorumluluğu, dünyadaki insanların gereksinimlerinin ve beklentilerinin karşılanması için temel ögesi olarak barışın sağlanmasıdır.

Kahire Önerileri

15. Dünya Mimarlık Kongresi Sonuç Bildirgesi - Kahire, 1985

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından 1985'te Kahire'de gerçekleştirilen 15. Dünya Mimarlık Kongresi'nin ana teması "Mimarın Günümüzde ve Gelecekteki Misyonu" olarak belirlenmişti. Kongre sonucunda yayınlanan bu bildirme, ağırlıklı olarak mekân düzenlenmesine ilişkin farklı kesimlere düşen sorumlulukları ve beklentileri vurguluyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Dünyanın hemen her bölgesinde "insanlık için mekân geliştirilmesi" konusunun olağanüstü geniş kapsamı ve büyük aciliyetini, bu yaklaşımı yansıtan yerleşimlerin gerçekleştirilmesi ihtiyacını ve bu uygulamaların hızlandırması için daha yaygın ve verimli hale getirilmiş bir uluslararası işbirliğinin gerekliliğini dikkate alan Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), Habitat Şartı'nda bulunanların yanısıra, bu konuda İnsanlık İçin Mekân Geliştirilmesi Şartı başlığı altında topladığı ilkeleri ve önerileri de bir kez daha anımsatarak, bütün Uluslararası Örgütlere, bütün Hükümetlere ve tüm Üyelerine, aşağıdaki 4 alanda, her türlü uygun araçları kullanarak, dünyanın gereksinmelerinin karşılanması yönünde çalışılmasını önermektedir:

I. KURUMSAL YAPILAR

- Yerleşimlerin uygulanması ve işleyişlerinin optimize edilmesi için, ülke topraklarının fiziksel gelişimine ilişkin takvimli bir programın yapılması ve güncel tutulması her devletin yararına olduğu gibi, bir kent planlama programının geliştirilmesi de her yerel topluluğun yararınadır. Bu iki programın da mimarların işbirliğiyle gerçekleştirilmesi gerekir.
- "Herkes için mimarlık" yaklaşımı doğası gereği kamu yararınadır. Bu nedenle fikrin geliştirilmesi ve uygulanması aşamalarında "Baş Usta" olarak mimarların ve sürecin çeşitli aşamalarında da kullanıcıların devrede olması gerekir.
- Ülkelerin yasaları, yerleşimlerin en iyi şekilde gerçekleştirilmesine doğrudan ya da dolaylı katkısı olan her ortağın bu sürece katılmasını garanti altına almalı, bunun için tarafların her birinin üstlendiği misyonu gerektiği gibi uyarlamalı ve özellikle ilgili tüm yasalarda mimarların entelektüel ve ahlaki bağımsızlığına saygı göstermelidir. Bu, mimarın danışman rolünü herkesin yararına dürüşte yürütebilmesinin garantisidir.
- Devletler ve yerel topluluklar, medya aracılığıyla tarafsız ve genel mimarlık bilgilerinin yayılmasını desteklemelidir. Medya aynı zamanda insanların kendi başlarına gerçekleştirdikleri yapıların niteliğine ve yerleşimlerin bakımına da katkıda bulunabilir. UIA'ya düşen görev ise, uluslararası ve hükümet düzeyindeki kuruluşlar karşısında mimarların kurumsal tanıtımını üstlenmektir.

II. MİMARIN YETİŞTİRİLMESİ

- Mimarlık eğitimi aynı zamanda kültürel bir ifade biçimi olduğundan, en iyi şekilde ancak her kültürel meslek pratiği alanının kendi içinde gerçekleştirilebilir: Bu, yerel mimarının özgün, yenilikçi ve çeşitlenmiş olmasını sağlayacak koşuldur.

- UIA “daha çok insan için konut” kavramının, özellikle bölgesel okullarda olmak üzere, her eğitim programında yer almasını destekleyerek, genç mimarların daha ileri düzeyde yetiştirilmesini teşvik etmelidir.
- Mimarlığın temeldeki pratik özelliğine saygı göstermek açısından, mimarlık okullarında eğitim verenlerin, mimarlık öğrencilerini doğru yönlendirebilmek için, disiplinleriyle ilgili düzenli olarak uygulama yapmaları kaçınılmazdır.

III. MİMARLIK MESLEK PRATIĞİNİN KOŞULLARI

- Mimarın rolü, en yüksek katma değeri en düşük maliyetle birleştirerek yerleşimlerin kalite-maliyet dengesini ideal bir düzeye çekmektir.
- Çağdaş mimarlık meslek pratiğinde yetkinlik, beceri ve mesleği uygulama biçimlerindeki artışa paralel olarak, mesleki sorumluluklar ve ayrıcalıkların sınırları da gelişmektedir.
- Uluslararası düzeyde UIA ve ulusal düzeyde her ülkenin mimarlık alanındaki yetkili makamları, mimarların bilgi işlem olanaklarına erişimini sağlamalı ve meslek için en uygun olan yazılımların geliştirilmesini teşvik etmelidir.
- UIA, mimarların güncel ve gelecekteki misyonlarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için gerekli her türlü veri bankasının varlığını sürdürmesini desteklemelidir.

IV. ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

- UIA'nın birinci sorumluluğu, dünyanın çeşitli ülkelerindeki mimarların bilgi ve deneyimlerinin paylaşımını en etkin bir şekilde sağlamaktır.
- UIA, özellikle gelişmekte olan ülkelerin yararına olmak üzere, bölgesel ve kentsel gelişme konusundaki uluslararası işbirliği alanının tümünde, uygun yeterliliğe sahip mimarları uluslararası karar vericilerin hizmetine sunmak açısından ayrıcalıklı bir kuruluş konumundadır.
- UIA, mimarların yararları açısından, yapı malzemeleri ve bileşenlerine ilişkin önerilerini, bu alanlarda standartların tanımlanması ve teknik şartnamelerin geliştirilmesinden sorumlu uluslararası ve ulusal kurumlara sunmalıdır.
- Tüm ülkeler geleceğin teknik yöneticileri ve kalifiye işçilerinin mesleki eğitimine katkıda bulunmalı, özellikle de, daha sonra mesleklerini kendi ülkelerinde uygulayabilmeleri için, bu kişileri farklı alanlardaki çıraklık aşamasının kuramsal ve uygulamalı dönemleri boyunca geçici olarak ülkelerine kabul etmelidir.
- UIA, mesleki yayınlar aracılığıyla üyelerinin tümünü ilgilendiren konularda bilgi iletişimini sağlamalıdır.

Mimarların Brighton Bildirgesi

16. Dünya Mimarlık Kongresi Sonuç Bildirgesi - Brighton, 1987

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından düzenlenen 16. Dünya Mimarlık Kongresi'nin ana teması "Barınma ve Kentler - Yarının Dünyasını İnşa Etmek" olarak seçilmişti. 1987 yılı Birleşmiş Milletler tarafından "Evsizlere Barınak Yılı" olarak ilan edilmiş ve o yılın sonunda BM Genel Kurulu barınak konusunda 2000 yılını hedefleyen bir "küresel strateji" geliştirilmesi kararı almıştı. Bu girişimler, Brighton Kongresi'nin temasının saptanmasında ve daha sonra yayınlanan bildirgenin mesajlarında belirleyici oldu.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

1. 16. Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Kongresi, 1981 yılında Varşova ve 1984 yılında Kahire'de yapılan bildirgeleri bir kez daha desteklemektedir.

Kentlerin sorunları ile evsizlik sorunu farklı olmakla birlikte temel özellikleri nüfus patlaması, kentlere göç, kentsel bozulma ve siyasi ve bölgesel çatışmalardan kaynaklanan bölünmelerdir. Yarının kentlerinin pek çoğu bugün yoksul kesimler tarafından inşa edilmektedir. 21. yüzyıl yaklaşırken, günümüzün nesilleri geleceğe büyük bilimsel ilerlemeler ve onlarla tezat oluşturan kirletilmiş bir yerküre, insan varlığının en temel gereksinmelerinden yoksun milyonlarca insan, giderek artan bir silahlanma yarışı ve yaygın bir güvensizlik ve şüphe duygusu bırakacaklardır.

Geçmiş dönemlerde tasarım temelli meslek adamlarının önerdikleri çözümlere duydukları güvenin, pek çok durumda haklı olmadığı görülmüştür. 60'lı yılların iyi niyetli politikaları toplulukları parçalamış, varsıllarla yoksullar arasındaki uçurumu daha da derinleştirirken, 70'lerin ve 80'li yılların başlarındaki yeniden gözden geçirilmiş ekonomik ve sosyal varsayımlar, proje yaklaşımının sorunun ölçeğiyle baş etmekte yetersiz kaldığını göstermiştir. 1987 yılındaki yaygın kabul, yapılı çevrenin yaratılmasına bir proje olarak değil, bir süreç olarak yaklaşılması ve gereken ölçekte barınak sağlanabilmesinin temel yönteminin toplulukların ve insanların kendi barınaklarının yapımına katılmak üzere harekete geçirilmesi olduğu yönündedir.

Bu, birçok ülkede "formel" yapı sektörünün önemini korumayacağı ya da hükümetlerin de oynamaları gereken bir rol olmadığı anlamına gelmez. Tam aksine, dünyanın doğal kaynakları sınırlıdır ve bu kaynakların özellikle gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri tarafından dikkatle yönetilmeleri gerekir. Ekonomileri çok kez talebin yavaş arttığı ya da hiç artmadığı birkaç temel mala dayalı olan ülkeler, genellikle halklarına altyapı ve hizmet sağlamak ya da olanı iyileştirmek olanağından yoksundur. Yetersiz yatırımları toplulukların nasıl işlediği ya da işlemesi gerektiğine ilişkin yanlış kavramlardan yola çıkarak dağıtan aşırı merkezîyetçi yapılar, insanların toplu ya da bireysel sorunlarını çözmedeki inanılmaz yaratıcılıklarıyla dengelenmektedir. Hükümetler, çevrelerini iyileştirmek için toplulukların ortaya koyduğu gayretleri ve yenilikçiliği kabul edip destekledikleri takdirde, çok daha iyi bir iş yapmış olacaklardır.

Gelişmiş ülkelerde aile ve topluluk yaşamındaki yıpranmaların yarattığı kaygıların, gelişmekte olan ülkelerin barınak sorunlarına nasıl yaklaştıklarına olan ilgiyi artırdığına ilişkin bazı belirtiler de gözlenmektedir. Gün geçtikçe daha çok benimsendiği üzere, halk ve onların

topluluk kaynaklı örgütleri birincil kaynaklara erişebildiklerinde ve bunları kullanma konusunda kendilerine güvendiklerinde, ellerindeki az olanaklarla, gerek pazara gerekse devlete dayanan sistemlerden çok daha fazla sonuç alabilmektedirler. Bu durum mimarlık mesleğini de önemli ölçüde ilgilendirmektedir ve gelişmiş ülkelerde bu tür uygulamaların gerçekleştirilmesi merkezî veya yerel yönetimlere bağlıdır. İnsanların tatmini ve ekonomik dengenin sağlanması için, yerel düzeydeki özyönetimli girişimlerin merkezden destek görmesi gerektiği de anlaşılmaktadır.

2. Ufak iyileşme pırıltıları görülse de, işin boyutları devasa ölçülerde olup, giderek büyümekte ve hâlâ büyük oranda göz ardı edilmektedir. Bugün dünyadaki bir milyar evsizin yarattığı “sessiz felaket”, radikal adımlar atılmazsa 2000 yılında iki milyar boyutuna ulaşacaktır. Hastalıklar ve kazalar ortaya yüksek bir ölüm oranı çıkarmakta ve pek çok yerleşimin yasal olmayan durumu, sakinlerini sömürüye açık bırakmaktadır. Öksüz kalan çocuklar ve ailelerine tek başına bakan kadınlar, en büyük zorlukları çekenlerin başında gelmektedir.

1960’ların ve 70’lerin planlama yöntemleri, yapı tasarımı ve inşaa teknikleri ile yönetim biçimlerinin başarısız olduğu somut olarak görülmüştür. Yoksulların, hoşgörü gösterilecek bir yük olarak değil, etkin bir kaynak olarak görüldüğü yeni bir yaklaşım gerekmektedir: Bu kesimlere, yerel olarak erişilebilir ve alım güçlerine uyan malzemeler kullanarak kendi barınaklarını tasarlamaları ve inşaa etmeleri için daha olumlu yönde destek olunmalıdır. Geçmiş hataların tekrarlanmasını önleyecek uzaktan eğitim girişimlerine ve geliştirmekte olan ülkelerin sorunlarının çözümünde uluslararası düzeyde aktarılacak gerçekten uygulanabilir teknik bilgilere kolayca ulaşılabilirliklidir.

Bu yaklaşıma göre, insanların kendi kendilerine yardım etmek üzere yetiştirilmeleri gerekir. Ancak, hem üzerinde inşaat yapacakları mekânların sağlanması, hem de bunu yapmaları için moral ve fiziksel teşvik de gereklidir. Tüm bu faaliyetler, herkesin kabul edeceği ve değişen koşullara uyum sağlayabilecek şekilde esnek bir politika ve planlama çerçevesi içinde gerçekleşmelidir.

3. Bu Kongre, barınağın her insan için temel bir hak olduğuna inanmaktadır. Peki, bu hedefe nasıl ulaşılabilir?

Hükümetleri ve ulusları, her ailenin kendi konutuna sahip olma hakkının gerçekleştirilmesinde sorumluluk almaya ve aşağıda sıralanan noktaları yerine getirmeye ikna etmeliyiz:

- Arazi üzerindeki kullanım hakkının güvence altına alınması ve yasadışı yerleşimler için af çıkartılması,
- Temel altyapıların sağlanması ve destekleyici bir planlama çerçevesi,
- Alım gücüne uygun kredi sağlanması,
- İmar yasalarında gerekli değişikliklerin yapılması,
- Teknik danışmanlık ve eğitim sağlanması,
- İlimli yaklaşan ve teşvik edici bir kentsel yönetim sistemi oluşturulması,
- İnsanlara yaşamlarını kazanma olanağı sağlanması.

Mimarlar tüm sorunlara çözüm getiremez, ancak uzman olmadıkları alanlarda görüş almaya açık ve istekli olmaları gerekir. Mimarlar aşağıdakileri gerçekleştirerek yardımcı olabilirler:

- Önümüzde duran zorlu sorunların üzerine yeni tutum ve yaklaşımlarla, yoksullara barınak ve hizmet sağlanması hedefine yenilenmiş bir inançla giderek,
- Kamuoyunu etkileyerek, siyasi bilinç ve kararlılık düzeyini artırıcı evrensel kampanyaya katılarak,
- Gelişmekte olan ülkelerden alınacak dersleri, sanayileşmiş ülkelerin çürüyen kentlerine uygulayarak,

- Gelişmekte olan ülkelere, barınak sorunlarının çözümü için geçerli olacak yollardan teknik bilgilerini sunarak,
- Danışmanlık ve tasarım rehberliği sağlayan ve ihtiyaç sahiplerini “yapabilir” kılacak farklı becerilere sahip ekiplerde yer alarak,
- Genç mimarları ve mimar olmayan kişileri bu sorunlara yeni bir yaklaşım yönünde yetiştiren hocalar olarak,
- İdari ve siyasi yöneticilerini sorunun büyüklüğü ve çözümlerin gereği konusunda aydınlatan ve ikna eden kamu çalışanları olarak,
- Önerdikleri çözümün her farklı durum için uygun olup olmadığını, halkın ve çevrelerinin yerli sanatsal ve kültürel geleneklerini dikkate alıp almadıklarını sürekli sorgulayarak.

4. Bu ilkelerin mimarlık eğitimi ve meslek pratiğine yansımaları da olacaktır. Günümüzde mimarlık okulları bina tasarımı üzerinde aşırı derecede odaklanmakta ve meslek pratiğinin mimarlığa içerik kazandıran “inşa edilebilirlik”, araştırma, yönetim ve eğitim sürekliliği gibi konuları üzerinde pek az durulmaktadır. Mimarlık derslerinin içeriğinin gözden geçirilme zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir.

5. Barınak sorununa – bundan da önemli olan varlığını sürdürebilme konusuna – silah üretimi bağlamında da yaklaşılabilir. Tüm savaşlar evsizliğe yol açar. Silah yarışının temsil ettiği finansman, beceri ve malzeme kaynakları, temel insan gereksinmelerinin karşılanması gibi daha yaratıcı bir hedefe yönlendirildikleri takdirde, çok daha yararlı bir biçimde kullanılacaktır. Ayrıca, eğer kalıcı bir yarar bekleniyorsa, tüm dünyada her bireye üzerinde kendi barınağını yapacağı bir alanın yasal hakkının verilmesiyle başlatılması gereken bu kaynak kaydırılması, aynı zamanda denetimin başkalarına aktarılması ve insanların yerel karar verme süreçlerinde gerçek bir katılımının sağlanmasını da beraberinde getirmelidir.

“Herkes Barınak” hedefi uzak bir düşünmekten çıkıp gerçeğe dönüşüncüye kadar, Birleşmiş Milletler’in 1987’yi Uluslararası Evsizlere Barınak Yılı olarak ilan etmesinin arkasındaki ruhun ve ilkelerin yoğun bir şekilde takipçisi olunmasının yaşamsal önemi vardır.

Ulusal Mimarlık Politikalarına Doğru

17. Dünya Mimarlık Kongresi Sonuç Bildirgesi - Montreal, 1990

Çeviri: Aydan Erim, Semih Eryıldız, Ahmet Sönmez

17. Dünya Mimarlık Kongresi Montreal'de "Kültürler ve Teknolojiler" temasıyla toplandı. Bununla birlikte, Kongre sonucunda yayınlanan bildirme, o yıllarda farklı ülkelerde güncellik kazanmaya başlayan "ulusal mimarlık politikaları"na yoğunlaştı ve yayınlanan metnin tüm UIA üyeleri tarafından kendi resmî kurumlarına iletilmesi istendi.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

İnsanlığın özgürlük, denge ve refahının barış içinde gerçekleşmesinde, yapılı çevrelere ilişkin özel bir sorumluluk taşıyan biz dünya mimarları, 2 Haziran 1990 günü Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) Montreal'deki 17. Kongresi'nde bir araya gelerek,

AŞAĞIDAKİ NOKTALARI SAPTADIK:

Mimarlık kültürün bir ifadesidir ve toplumun görüntüsünü yansıtır.

Gerek mimari tasarım, yapıların niteliği ve çevreyle bütünleşmesi, gerekse doğal ve kentsel peyzaja ve tarihî mirasımıza saygı toplumun çıkarınıdır.

İnsanın elverişli koşullarda barınması ve çeşitli yaşam biçimlerine uyarlanmış toplumsal olanaklara ulaşması, bireysel haklara, geleneklere ve özgürlüklere tam saygı içinde yerine getirilmesi gereken ana hedeflerden birini oluşturur.

Mimarlar, kendi düşünsel ve mesleki faaliyetlerini yerel, ulusal ve uluslararası toplulukların gelişmesine hizmet etmek olarak algılar.

AYRICA ŞUNLARI DIKKATE ALIYORUZ:

Sanayileşmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurum büyümeye devam etmektedir ve bu eğilim, ulusal kültürel değerlerin aleyhine çalışan basit bir teknoloji aktarımıyla önlenemez.

İster doğanın dengesi için gerekli alanların korunması konusundaki acil gereksinimler, ister yaşamımızı tehdit eden her türlü kirlenme ve bozulmanın ortadan kaldırılması olsun, her düzeydeki ekolojik sorunlara karşı dünya ölçeğinde gösterilen duyarlılık, artık siyasi güçleri harekete geçirmeye başlamıştır ve varlığımızı sürdürebilmemiz buna bağlıdır.

Mimarlık alanındaki iş verme süreci üzerindeki ekonomik baskılar sonucunda, insanların kendilerini geliştirmelerine olanak veren kültürel değerler pek ender ve sadece yüzeysel olarak göz önüne alınmakta ve bunun sonucunda, kaynakların çoğu, öncelik verilmesi gereken sosyal programlardan başka yönlere kaymaktadır.

Mimarın rolü her ne kadar gerek tarihsel olarak, gerekse özü itibarıyla çevreye ilişkin kültürel, teknik, simgesel ve ekonomik verilerin bütünleştirilmesi ise de, bu sürecin toplumsal ve demokratik bir uzlaşma kazanması giderek daha gerekli olmaktadır.

VE ÖNERİYORUZ Kİ:

Tüm ulusal örgütlere bağlı mimarlar, her ülkenin kendi hükümeti tarafından uygulanacak bir ulusal mimarlık politikasının geliştirilebilmesini olanaklı kılmak için, eylemlerinin öncelikleri ve olası içeriklerini belirlemek üzere güç birliği yapmalıdır.

Böyle bir politika, yapılı ve doğal çevrenin niteliğini korumak ve geliştirmek üzere saptanmış ulusal hedefleri vurgulamalıdır.

Bu ulusal mimarlık politikası, aşağıdaki genel hedefleri içermelidir:

- Mimarlığa, toplumun temel öğelerinden biri olarak değer vermek,
- Mimari üretim için gerekli olan çok sayıda kararı eşgüdüm içinde ele almak ve yönlendirmek,
- Mimarlık topluluğunu, yeni açılımların üstesinden gelebilmeye hazırlamak,
- Toplumun çıkarları açısından sorumluluk taşıyan bir kalkınmanın ve doğal çevrenin korunmasının desteklenmesi ve uygulanmasının, tüm mimarların görevi olduğunu kabul etmek,
- Savaş ekonomisinden barış ekonomisine geçişin, bu hedeflerin gerçekleşmesi için zorunlu bir adım olduğunu anlamak.

Bu politika, aşırı nüfus artışı ya da kaybı, tarihî mirasımızın korunması ve evsizlere barınak sağlanması gibi ulusal sorunlara öncelik vermeli, böylelikle mimarın toplumsal sorunlarla ilişkisine yeni bir boyut kazandırılmalıdır.

Bu ulusal mimarlık politikası, kaynaklar elverdiği ölçüde, adım adım aşağıdaki belirli hedefleri gerçekleştirmeyi amaçlamalıdır:

- Kamu ve özel sektördeki mimari iş dağıtımının niteliğini yükseltmek,
- Mimari yetkinliği korumak ve geliştirmek,
- Temel eğitim yoluyla mimarlık konusundaki duyarlılığı artırmak,
- Mimari meslek pratiğinin gelişimi ve çeşitliliğini ortaya koymak,
- Mimari araştırma ve eğitimin temellerini atmak ve güçlendirmek.

UIA, bu ulusal girişimlerin UNESCO ve BİRLEŞMİŞ MİLLETLER tarafından ilan edilen KÜLTÜREL GELİŞMENİN ON YILI (*World Decade of Cultural Development*) boyunca gerçekleştirilmesi için destek ve uzmanlık sağlamalıdır.

UNESCO, her ülkenin ulusal politikasının geliştirilmesinde destekleyici bir rol oynamalı ve ilgili hükümetlerde bu konuda temsil görevi üstlenmelidir.

1993 Sürdürülebilir bir Gelecek İçin Karşılıklı Bağımlılık Bildirgesi

Sürdürülebilir bir toplumun, doğa ve kültürü yaşayan tüm varlıklar için koruduğunu, onardığını ve zenginleştirdiğini; çeşitliliği olan ve sağlıklı bir çevrenin, sağlıklı toplum için bir değer oluşturduğunu ve temel bir gerek olduğunu; günümüz toplumunun çevreyi ciddi olarak bozduğunu ve bu toplumun sürdürülebilir olmadığını;

Ekolojik olarak tüm doğal çevreyle; sosyal, kültürel ve ekonomik olarak tüm insanlıkla karşılıklı bağımlı olduğumuzu; sürdürülebilirliğin bu karşılıklı bağımlılık bağlamında, bütün taraflar arasında ortaklık, eşitlik ve denge gerektirdiğini;

Yapıların ve yapıları çevrenin, insanların doğal çevre ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisi açısından önemli bir rol oynadığını; sürdürülebilir tasarımın kaynak ve enerjinin daha etkin kullanımını gözetmeyi, sağlıklı yapılar ve yapı malzemelerini, ekolojik ve toplumsal duyarlılığa sahip arazi kullanımını ve esin veren, uyarıcı ve yücelten bir estetik duyarlılığı içerdiğini; sürdürülebilir tasarımla doğa üzerindeki olumsuz insan etkilerinin önemli ölçüde azalacağını ve aynı zamanda yaşam kalitesi ile ekonomik refahın artacağını

GÖREN BİZLER,

Dünyanın mimarlık ve yapı - tasarım mesleklerinin üyeleri olarak, hem bireysel hem de meslek kurumlarımız aracılığı ile,

- * Çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliği meslek pratiği ve sorumluluklarımızın odağına yerleştirmeye;
- * Sürdürülebilir tasarımın uygulanabilmesi için gerekli meslek pratikleri, yöntem, ürün, eğitim programları, hizmet ve standartları geliştirmeye ve sürekli iyileştirmeye;
- * Meslektaşlarımızı, yapı endüstrisini, müşterileri, öğrencileri ve toplumun genelini sürdürülebilir tasarımın yaşamsal önemi ve zengin olanakları konusunda eğitmeye;
- * Sürdürülebilir tasarımın normal bir uygulamaya dönüşmesi yolunda hükümet ve iş çevreleri düzeyinde politikalar, yasal düzenlemeler ve uygulamaları oluşturmaya;
- * Yapısal çevrenin bugünkü ve gelecekteki tüm öğelerini – tasarım, kullanım ve zaman içinde yeniden kullanımlarında – sürdürülebilir tasarım standartlarına ulaştırmaya

KARARLIYIZ

Olufemi Majekodunmi
Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA)
Başkanı

Susan A. Maxman
Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA)
Başkanı

Sürdürülebilir bir Gelecek İçin Karşılıklı Bağımlılık Bildirgesi'nin Geliştirilmesi için Rehber

İnsanlığın gelişmesindeki başarı, artık, bağımlı olduğumuz çevrenin sağlığını tehdit etmektedir. Yapılarımızda, yapılı çevre donanımımızda, kentsel sistemlerimizde ve peysajımızda gelişegelen yapılaşma ve performans örüntüleri, günümüzde karşı karşıya kaldığımız sorunların başıca nedeni, ve kaçınılmaz olarak da, bunların çözümleneceği temel fırsat alanıdır. Dolayısı ile, mimarlar olarak aşağıdaki niyet bildirimini geliştirdik:

1 "Yol Ayırımında Mimarlık: Sürdürülebilir bir Gelecek için Tasarım" temasını işlemek üzere tüm kıtalardan gelerek 18 – 23 Haziran 1993 tarihlerinde Chicago'da toplanan ve, 3-4 Haziran 1992'de Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen Dünya Zirvesi olarak anılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın sonuçlarının bilincinde olan mimarlar olarak, küresel çevre sorunlarının farkındayız ve tasarım mesleklerine 21. Yüzyıl için yeni bir yol çizmeye kararlıyız.

2 Mimarlar, ekolojik olarak sürdürülebilir bir geleceğin geliştirilmesi için, kendilerini diğer meslek sahipleri ve yerel ve küresel toplumlarla birlikte çalışmaya adanmıştır.

3 Mimarlar, yerel toplulukların kendi geleceklerinin şekillenmesindeki belirleyici rolünü kabul ederek, ekolojik olarak sürdürülebilir yerleşimlerin oluşturulması amacıyla halen var olan kamuoyu eğitimi ve katılımcı tasarım ve yapım süreçlerine katılmakta kararlıdır.

4 Mimarlar ayrıca, tasarlanmış ve inşaa edilmiş çevrenin zenginlik birikimimizin başat bileşeni olduğu ve gelecekte çevre üzerinde yaratacağımız etkiyi şekillendirdiğini göz önüne alarak, tasarım ve mesleki becerilerini, tasarımları ve kullanacakları uygun teknolojiler aracılığı ile bu kaynağın sürdürülebilir yerleşim sistemlerini desteklemek üzere yeniden geliştirilmesi ve artırılması için sunmaya kararlıdır.

5 Mimarlar, Çevresel Karşılıklı Bağımlılık için Yeni Bir Tasarım Paradigmasının temeli olarak, yerel ve küresel çevreyle bireysel ve toplu boyutta karşılıklı bağımlılığı içeren bir dünya görüşünü benimsemektedir.

6 Mimarlar, yeni bir Çevresel Karşılıklı Bağımlılık Tasarım Paradigmasının geliştirilmesi ve kullanılmasının, aynı zamanda ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel koşulların iyileştirilmesini de kapsamaması gereğini kabul etmektedir.

7 Mimarlar, bu mesleğin gelenekselleşmiş kusursuzluk ve etkinlik kaygılarına, sürdürülebilir bir geleceğe ulaşabilmek için yenilikçi tasarımların, teknolojilerin ve yöntemlerin geliştirilmesi ve uygulanması inancının da eklenmesi gerektiğinin farkındadır;

8 Mimarlar, sürdürülebilir bir geleceğin sağlanabilmesi için, gerekli tutum ve değerler ile, iş etiği ve meslek pratiklerini oluşturmaya kendilerini adanmıştır;

9 Yapılarımızın, kentsel sistemlerimizin ve peysajlarımızın günümüzde gerekli görülen ciddi bir yeniden yönlendirilmesinin getireceği uzun gerçekleşme süreleri ile, büyük sosyal,

ekonomik ve teknolojik sorunların farkında olan mimarlar, bu durumun ne anlama geldiğini dünya toplumlarının dikkatine sunmak ve uygun tasarım ve kalkınma stratejileri geliştirerek bunları yaygın olarak erişilebilir kılmak görevini üstlenmektedir;

10 Giderek gelişen çevre krizinden doğan zorunlulukların, zaman kısıtı ile karşı karşıya olduğunun bilincinde olan Mimarlık Mesleği, önümüzdeki büyük olasılıkla kısa olan süre içinde ekolojik sürdürülebilirliğe ulaşabilmek amacıyla, mevcut yapı stoğunun hızlı dönüşümünü sağlayacak ve yeni stoğu bu yönde geliştirecek tüm olanakları irdeleyecektir;

11 Mimarlar, insanların ve malların motorlu araçlarla taşınmasının yerel ve küresel düzeyde çevreyi bozduğunu dikkate alarak, gerek mevcut yapıların ve yapılı çevrenin değiştirilmesi ve yeniden yapımı yoluyla, gerekse yeni yapılarla, kültürel ve çevresel ihtiyaçları göz önünde tutarak, sağlanan tesis ve hizmetlerin birbirinin tamamlayıcısı olarak desteklediği yerel düzeyde kendine yeterliliği teşvik edecek her türlü olanağı irdeleyeceklerdir.

12

Mimarlar, kentsel ve kent yakınındaki toprakların çok kez iyi bir su ve besin kaynağına sahip olduğunun farkındadır ve bu nedenle, kentsel alanların ahşap ve ahşap ürünleri, yakıt, yiyecek, yem, lifli malzemeler elde edilmesini sağlayacak biyolojik üretkenliğini optimize etmeyi ve bu arada toplulukların konfor, sağlık ve kültürel yaşamını destekleyen peysajlar yaratmayı üstlenmektedir.

EK

ÖNERİLEN İLKELER VE UYGULAMALAR

Yerleşimlerin ve bu yerleşimlerin destek sistemleri ve hinterlandlarının tasarımı, planlanması ve yapımında yer alan mimarlar, evrensel bir çevreyle karşılıklı bağımlılık kültürünün daha da geliştirilmesini tam olarak desteklemektedir ve, hem bireysel olarak hem de meslek örgütleri aracılığı ile topluca, aşağıdaki İlkeleri ve Uygulamaları benimseyerek, bu kültürün gerçekleştirilmesi için uğraş verecektir.

İLKELER

1. İlke

Mimarlık Mesleğinin mensupları tek tek ve birlikte, kalkınma eğilimlerinin, stratejilerinin ve politalarının çevresel yansımaları konusunda işverenlerini aydınlatacak ve kamuoyunun bu yönde eğitilmesine yardımcı olacaktır.

2. İlke

Mimarlık mesleği, belirli bir kültüre ve konuma, ekonomik ve çevresel açıdan uygun olan sürdürülebilir yerleşimler için uygun stratejiler ve tasarım rehberlerinin geliştirilmesinde yerel topluluklarla ilişki içinde olacaktır.

3. İlke

Mimarlar, yaptıkları işler aracılığı ile, çevre ile karşılıklı bağımlılık kültürünün tam olarak ifade bulmasına yardımcı olacaktır.

4. İlke

Mimarlar, uygun tasarımlara, ürünlere, hizmetlere ve teknolojilere katkıda bulunarak ve bunları destekleyerek, ekolojik açıdan sürdürülebilir kalkınmayı geliştirecektir.

5. İlke

Mimarların, Yerküre için ekolojik olarak sürdürülebilir olan bir geleceğin geliştirilmesini teşvik etmeleri ve ekolojik sürdürülebilirlikle tutarlı olan ya da tutarlı olabilecek kalkınma stratejileri, tasarım kavramları ve yeni buluşlarını olanakları kısıtlı gruplar ve uluslar dahil olmak üzere, fikir ürünlerini koruyan uygun mekanizmaların sağlanması koşulu ile evrensel olarak erişilebilir olmasını desteklemeleri gerekmektedir.

6. İlke

Ekolojik olarak sürdürülebilir yapım ve yerleşim uygulamaları geliştirilirken, yerli halklarınki dahil, bütün geçerli bilgi ve yöntem kaynakları dikkate alınmalıdır.

7. İlke

Mimarlar, sağlıklı ve çevresel açıdan sorumluluk taşıyan yaşam ve davranış örüntülerini teşvik etmeli ve bu tür yaşam tarzlarını destekleyecek tasarımlar ve teknolojiler geliştirmelidir.

8. İlke

Mimarlar, günümüzdeki ve gelecekteki nesillerin gereksinmelerini ön gören ve haklarını tanıyan kalkınma stratejileri ve projeleri teşvik edecektir.

9. İlke

Mimarlar, meslek pratikleri aracılığı ile, yerkürenin ve onun üzerinde yaşayan insanların sağlık ve esenliğinin, Kültürel Miras, Anıtlar ve Sitlerin bütünlük ve çeşitliliğinin ve küresel ekolojik sistemin biyolojik çeşitlilik, bütünlük ve sürdürülebilirliğinin korunmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme ve Anlaşmaları uygulayacaktır.

10. İlke

Mimarların başlangıçtaki eğitimleri ve sürekli mesleki gelişmeleri, Sanat, Kültür ve Beşeri Bilimler, Doğa Bilimleri, Sosyal Bilimler ve Teknoloji alanlarından kaynaklanan geniş bir bilgi yelpazesinin ekolojik sistemlerin davranışları ve yönetimlerinin anlaşılması ve ekolojik açıdan sürdürülebilir üretim, kalkınma ve yerleşim türlerinin yaratılmasının temeli olarak, gerekli olduğunu göz önüne almalıdır.

UYGULAMALAR

Ekolojik Olarak Sürdürülebilir bir Gelecek için Tasarım, Meslek Pratiği ve İş Organizasyonu Rehberi

1. Uygulama Alanı

Mimarlar tüm Tasarım ürünleri ve çalışma pratiklerinin aşağıdaki koşullara uymasını sağlamalıdır:

1.1 Şantiyelerde veya başka yerlerde çevreye önemli boyutta yeni ve geri dönülmez zararlar verilmemesi;

1.2 Karar verirken dikkatli olmak; bilginin kısıtlı olduğu koşullarda hava, su, toprak flora ve fauna gibi çevresel değerler ve bunların oluşturduğu ekosistemlerde geri dönüşü olmayan hasar yaratabilecek karar ve eylemlerden kaçınılması;

- 1.3 Çevresel hasarların ya da kirlenmenin şantiye sınırlarının ötesine taşmasını ya da diğer sınırların ötesine geçmesinin engellenmesi;
- 1.4 Gelecek nesillere, en azından bu günkü nesillerin sahip olduğu nicelik ve nitelikte çevre değerlerinin var olduğu bir çevreden yararlanma şansının tanınması;
- 1.5 Biyolojik veya kültürel çeşitliliğin geri dönülmez bir şekilde azalmasını önlemek;
- 1.6 Etkileri çevresel açıdan yararlı ya da nötr olarak işleyecek tasarımlar, binalar, yapılar, ürünler, hizmetlerin yaratılması;
- 1.7 Temiz ve ekolojik olarak sürdürülebilir malzemeler ve işlemler kullanarak, iyileştirici ve düzeltici önlemler almak yerine, önleyici bir yaklaşımın benimsenmesi;
- 1.8 Bozulmuş çevrelerin , Tasarım ve Planlama sürecinin bir parçası olarak restore edilmesi ve yeniden canlandırılmasının sağlanması;

2. Uygulama Alanı

Mimarlık Mesleği kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar, yapılı çevrelerin ve peysajların tümünde aşağıdaki koşullara uyan binaların, yapıların, ürünlerin ve teknolojilerin yaratılmasına yönelmelidir:

- 2.1 Zehirli olmayan veya çok düşük zehir seviyesinde olan, yeniden kullanılabilen, zaman içinde zararsız yöntemlerle geri dönüşümü sağlanabilecek ve flora ve faunanın yok olması tehdidi yaratarak biyolojik çeşitliliği azaltmayan malzemelerin kullanılması;
- 2.2 İnsan ya da diğer canlılar için bir tehlike oluşturmadan güvenli bir şekilde biyosfere geri yollanabilecek malzemeler veya malzeme bileşenlerinin kullanılması;
- 2.3 Uzun bir yaşam için tasarlanmış, başka amaçlar için yeniden kullanılabilir ve moda değişiklikleri nedeniyle zamanından önce kullanılmaz sayılmayacak yapılar yapılması;
- 2.4 Kırılan, hasar gören veya işlevsizleşen bileşenlerin yerine yenilerinin konmasına olanak verecek şekilde sökülmeye - takılmaya olanak veren ve daha gelişmiş bileşenler ve sistemlerle iyileştirilip yeniden donatılarak çağdaştırılabilen ve güncelleştirilebilen yapılar tasarlanması;
- 2.5 Başlangıç kullanımı sona erdikten sonra, başka amaçlar için kullanılmaya olanak verilmesi;
- 2.6 Enerji kullanımlarının etkin olması, enerji etkinliklerini iyileştirme kapasitesine sahip olmaları ve, mümkün olduğunca, güneş enerjisi girdilerinin sınırları içinde ve sürdürülebilir ve yenilenebilir enerji kaynakları ile çalışılması;
- 2.7 Üretimlerinde ve yapımlarında enerji kullanımı ve atıkların en düşük düzeye indirgenmesi;
- 2.8 Yapıların, kendi kendini yönetebilmeleri ve bileşenler sistemlerini denetleyebilmeleri için, mümkün olduğunca "akıllı" olması;

- 2.9 Kullanıcıların ve biyosferin sağlık ve esenliğini desteklemeleri;
- 2.10 Kültürel değerleri ve kültürel mirası desteklemeleri, bunlara saygı göstermeleri ve beslemeleri;
- 2.11 Yapıların, yapılı çevrenin, yapılı çevre sistemlerinin ve peysajların tasarımı, yapımı ve gelecekteki yönetimi konusunda kullanıcı katılımını olanaklı kılan uygulama yöntemlerine örnek oluşturmaları;**
- 2.12 Cam, metaller, plastikler, kağıt, organik materyaller, besinler ve su dahil olmak üzere, tüm materyal akışlarının yeniden dönüştürülmesi veya yeniden dönüşümünün sağlanması;
- 2.13 Yaşam destek olanaklarının yerel düzeyde birbirinin tamamlayıcısı olması esasını temel alan, kendine yeterli yerel toplulukların gelişmesinin bir parçası olunması veya bu gelişmeye katkıda bulunulması;
- 2.14 Çok çeşitli yaşam destek olanaklarına yaya olarak erişebilmenin sağlanması, insanların ve malların motorlu araçlar olmaksızın hareket etmesinin teşvik edilmesi ve motorlu ulaşım konusunda caydırıcı olunması;
- 2.15 Kaçınılmaz oldukları durumlarda, motorlu insan ve mal taşımacılığında son derece etkin yöntemlerin kullanılmasının teşvik edilmesi;

3. Uygulama Alanı

Karşılıklı Bağımlılık Esasına Dayalı bir Yerküre Kültürü, Mimarların meslek pratiklerini aşağıdaki koşulları sağlayacak şekilde gerçekleştirmelerini gerektirir:

- 3.1 Meslek pratiklerinin ve bürolarının işleyişinin küresel sürdürülebilirlikle uyumlu bir şekilde yürütülmesi;
- 3.2 Mal ve hizmet sağlayanlarla, müşterilerle, işverenlerle, çalışanları ile ve toplumla ilişkilerini, kendi meslek pratiklerinde uyguladıkları meslek standartları ve etikle sürdürmeleri;
- 3.3 Gerek bugünkü gerekse gelecekteki nesillerin ve diğer canlı türlerinin esenliğinin yeterince korunması ve beslenmesini garanti edebilmek için, çevresel muhasebe, izleme ve öngörü yöntemlerinin kullanılması;
- 3.4 Gerek çalışmaların gerekse karar verme süreçlerinin aynı şekilde yeterli bilgiye dayalı olmasının ve sosyo-ekonomik ve ekolojik gerçekler kavranarak yönlendirilmesinin sağlanması;
- 3.5 Sosyo-ekonomik durumları ne olursa olsun, aynı kabul edilebilir çevresel etki ölçütlerinin bütün ülkelerde ve her yerde uygulanması;
- 3.6 Yerkürenin ortak kaynakları olan denizlerin ve atmosferin ekolojik bütünlüğüne saygılı olunması ve bunun korunması, bu ortamların çevresel, bölgesel ve küresel düzeyde çevresel bütünlüğünü tehdit eden atık boşaltma alanları olarak kullanılmaması;

3.7 Çevreyi bozan, biyolojik çeşitliliği azaltan, günümüzdeki ve gelecekteki nesillerin sağlıklarını ve yaşamlarını tehdit eden ürünlerin, hizmetlerin ve teknolojilerin kullanılmaması;

4. Uygulama Alanı

Mimarlar, aşağıdaki koşulları gerçekleştirecek yeni tasarımların ve yeniliklerin geliştirilmesini ve uygun olduğu oranda, eski, ancak ihmal edilmiş yöntemlerin yeniden devreye sokulmasını teşvik etmeli:

4.1 Niteliği bozulmuş ekosistemleri ve onun bileşkenleri olan toprak, su, hava, flora ve faunanın restore edilmesi ve yeniden canlandırılması;

4.2 İçinde yaşadıkları çevrenin niteliğini iyileştirerek, insanların sağlık ve esenliklerinin korunması ve iyi bir düzeyde tutulması;

4.3 Biyolojik sistemlerle kültür ve tarihi miras yapı ve ürünlerinin bütünlüğünün ve çeşitliliğinin korunması, devamının sağlanması ve sakınılması;

4.4 Mümkün olan her yerde enerji sakınımının sağlanması;

4.5 Yapılarda, gereçlerde ve yapıları çevre sistemlerindeki enerji kullanımının etkin olmasının gözetilmesi;

4.6 Mümkün olan her durumda, birincil enerji tercihlerinin sürdürülebilir ve yenilenebilir kaynaklara dayandırılması;

4.7 Yenilenebilir enerji kullanımının mümkün olmadığı durumlarda, çevreye en az hasar verecek kaynağın kullanılması;

4.8 Sağlanabildiği yerlerde güneş ve güneş enerjisinden üretilen enerjileri kullanan yapı ve yapı destek sistemleri tasarlanmanın hedeflenmesi;

4.9 Ürünlerin, binaların, yapıların ve teknolojilerin üretimi ve inşasında enerji kullanımı ve atıkların en alt düzeye indirilmesi;

4.10 Ürünlerin, binaların, yapıların ve teknolojilerin daha kolay kurulabilir ve sökülebilir olmasını, böylelikle hasar gören, çalışmayan ve kırılan elemanların kolayca değişebilmesinin sağlanması;

4.11 Uzun ömürlü, zehirli olmayan ya da zehirlilik düzeyi çok düşük malzemeler kullanarak ve uzun dönemdeki bakımları için maliyet- etkin uygulamalar geliştirerek, ürünlerin, binaların, yapıların ve teknolojilerin etkin ömürlerinin iyileştirilmesi;

4.12 Yapıların, ürünlerin ve teknolojilerin, bunların, daha ileri düzeydeki bileşenler ve sistemlerle yeniden donatılması dahil, kolayca iyileştirilmesini sağlayacak tasarımlarla sürekli olarak güncellenmeleri ve çağdaştırılmaları;

4.13 Atık üretimini azaltmak, atıkların yeni üretken amaçlarla yeniden kullanımını sağlamak ve atık maddelerinin etkin yeniden dönüşümü için gereken ekipman ve diğer olanakların sağlanması;

4.14 Binalarda, yapılarda, ürünlerde ve teknolojilerde zehirli olmayan ya da zehirlilik düzeyi çok düşük ve yeniden kullanılabilir malzeme ve yapı elemanlarının kullanılmasının teşvik edilmesi;

4.15 Binaların, yapıların, ürünlerin ve teknolojilerin ilk amaçları açısından yararlılıkları sona erdiğinde, başka amaçlarla kullanılabilmesinin olanaklı kılınması;

4.16 Yeniden dönüştürülebilen ve sonunda güvenli bir şekilde çevreye bırakılabilecek malzemelerin geliştirilmesi ve kullanılması;

4.17 Çevredeki değişimlere ve çevre kaynaklarının etkin yönetimine ilişkin kestirim, izleme, değerlendirilme ve muhasebe yöntemlerinin iyileştirilmesi.

Beijing Şartı

Yeni Binyılın eşiğinde, dünyanın bütün ülkelerinden gelen biz mimarlar, Uzak Doğu'nun en eski başkentlerinden Beijing'de, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin kuruluş yıldönümü kutlamalarına denk gelen 20. Kongresi için toplanmış bulunuyoruz.

Şimdiki zamanı geçmiş doğurur ama, gelecek bugünün içindedir. Bizler geçmişi gözden geçirmek, bugünün hesabını vermek ve sonuçta 21. Yüzyılın daha iyi ve daha yaşanabilir insan yerleşimlerine ilişkin bilinçli bir eylem planını şekillendirmek için buradayız.

Dünyanın coğrafi uzaklıkları kısalmış olsa da, bölgesel farklılıklar artmaktadır. Bu çağ hepimize ortak bir misyon yükledi. Bizden bugünle uzaklaşmamızı, aşılması zor sorunlarla yüzleşmemizi, bütüncül bir düşünce tarzı geliştirmemizi ve çabalarımız arasında eşgüdüm sağlamamızı istiyor.

1. YÜZYILLARIMIZLA UZLAŞMAK

1.1 – 20. Yüzyıl: Eşi olmayan bir yapım ve yıkım dönemi

20. Yüzyıl, hem benzeri olmayan bir görkem ve ilerlemeye, hem de kıyas kabul etmez felaket ve kargaşalara tanık oldu.

20. Yüzyıl, mimarlık tarihini kendine özgü bir biçimde zenginleştirdi: mimarlar, iki dünya savaşını izleyen yeniden yapım dönemlerinde hayranlık verici bir rol oynadı; kitlesel ölçekteki teknik ve sanatsal yenilikler tasarımın en güzel örneklerini daha önce rastlanmayan bir oranda halka ulaştırdı.

Ancak bu, yapılı çevrenin çok büyük bir kısmının hala son derece yetersiz bir durumda olduğunu yadsımak anlamına gelmez. İnsanoğlunun varlığını sürdürebilmesi, dünyanın doğal ve kültürel mirasının heder edilişi ile tehdit altındadır. Varlıklı bölgelerde imar, çok kez yapım yolu ile yıkıma dönüşürken, yoksul bölgelerde, sadakaya muhtaç hale getirilmiş yoksul kitleler, gelecekteki kendi kentlerini kendileri kurmak için çabalıyor.

Geçen Yüzyılda dünya, çok farklı bir yere dönüştü. Yine de aynı kalan bir şey var: biz mimarlar, dünya mesleklerinden biri olarak, bir kez daha kendimizi bir yol ayırımında buluyoruz.

1.2. Yirmibirinci Yüzyıl: bir dönüm noktası

Dünyanın çeşitliliği ve karmaşıklığı, pek çok karışıklık yaratmış olsa da, bunlar sadece, değişimin sonsuz sürecinin bir parçasıdır. Bu yüzyıl politikada, ekonomide, teknolojiye, ve toplumda çok önemli reformlara, gelişmeye ve insan ülkülerinin yeniden dirilmesine tanık olmuştur. Gelen yüzyılda dönüşüm hızının ivme kazanması beklenmektedir, ancak bu dönüşümün yönünü kestirmek, büyük olasılıkla daha da zor olacaktır.

Gelecek yüzyılda, küreselleşme ve çoğulculuğun birlikte var olması, çağımızın belirleyici özelliği olan çatışmaları ve zıtlıkları en üst noktasına getirecektir. Bir yandan çağdaş iletişim olanakları, farklı kültürler ve gelenekler arasında daha yakın ilişkiler kurmakta; üretim, finans

ve teknolojinin küresel düzeyde bütünleşmesi karar verme süreçlerine egemen olmayı sürdürmektedir. Öte yandan, zengin ile yoksul arasındaki açık, korkunç bir hızla genişlemekte, bölgesel çekişmeler ve finansal belirsizlikler, insan yerleşimleri üzerine ürkütücü bir gölge düşürmektedir.

Mesleki konularımız dışındaki işleri üstlenmememiz gerekse de, mimarlık mesleğinin kapsamını yeniden tanımlayan toplumsal ve kültürel değişiklik selini göz ardı etmek hem sorumsuzluk hem de budalalık olur. 21. Yüzyılın Mimarlığının rolünün bilinçli olarak yeniden ele alınması, bizden heves, güç ve cesaret istiyor.

2.1. İççe geçmiş sorunlar

Doğa'nın öc alışı

Sanayi Devrimi, çok büyük boyutlarda bir insan gücünü serbest bırakırken, doğa karşısındaki zaferlerin çoğu, yıkıcı bir bedelle kazanıldı. Son yüzyıl nüfus patlamasına, çiftlik arazilerine el uzatılmasına, su, hava, toprak kaynaklarının bozulmasına tanık oldu. Çevre krizi insanoğlunun varlığını etkilemeye başladı.

Ekosistem hakkında yeterince bilgimiz yok ama, ekolojik afetler onun kırılgan sınırlarını ortaya koymuş durumda. Tarihsel bir açıdan bakacak olursak, içinde yaşadığımız dünyanın sahibi değiliz; onu sadece çocuklarımızdan ödünç almış bulunuyoruz. Kenti ve kıyı, çocuklarımıza nasıl bir durumda teslim edeceğiz? Bir mimar, planlama ve tasarım yoluyla insan uygarlığının geleceğine nasıl katkıda bulunabilir?

Aşırı bir kentleşme

İnsanlar, yaşamlarını daha iyi bir hale getirmek için, bilim, teknoloji ve kültür sayesinde daha önce görülmemiş bir verimliliğe ulaşan kentlerde toplanıyor. 20. yüzyıl, metropoliten yaşamın o güne kadar ki en parlak ışıklarını gördü. Bununla birlikte, önümüzdeki yüzyılda kentlerde yaşayanların sayısı, tarihte ilk kez geleneksel bir kırsal yaşamı sürdürenlerin sayısını aşacak ve bu dönem, gerçek bir kent çağı olacak.

Yine de, kentler bir alt sınıfın yeniden ortaya çıktığını gördüğünde, çöküntü mahallelerini hala tam olarak ortadan kaldıramamıştı. Zengin ile yoksulun birbirinden kopması, trafik ve arazi kullanımındaki yoğunluk, gürültü ve alıcı ortama atılan atıkların varlıklarını inatla sürdürmeleri, küçük büyük bütün kentlerde giderek daha da kötüleşti. Kentlerimiz ayakta kalabilirler mi? Kentleri inşa eden bizleriz ama, herhangi bir değişiklik yapmaya kalktığımızda kendimizi neden bu kadar güçsüz hissediyoruz? O bizi şekillendirirken, bizler kentsel yerleşimleri nasıl şekillendirebiliriz? Geleneksel kavramlar, gelecek yüzyılın kentlerinde varlıklarını koruyabilecek mi?

Teknoloji : iki yanı keskin kılıç

Geçen yüzyılda modern teknoloji, verimliliği daha önce hiç görülmemiş bir düzeye çıkardı. Yeni malzemeler, yeni yapılar ve yeni gereçler 20. yüzyılın tasarımcılarına benzersiz olanaklar sağladı. Modern iletişim yöntemleri ise farklı kültürlerin yakın temasını sağladı.

Teknoloji, insanlığı yeni bir yol ayırımına götürdü, ancak biz hala onun gücünü ve potansiyelini dizginleme sürecindeyiz. Teknoloji, insan ile doğa arasındaki geleneksel ilişkileri değişikliğe uğratıp, yaşam tarzlarının ve değerlerinin var olan normlarını sürekli olarak zorluyor. İnsanoğlu, teknolojiden yararlanırken, onun yaratabileceği kanıtlanmış zararlarından nasıl kaçınabilir?

Bozulan *genius loci* (koruyucu varlık)

Mimarlık kültürü, tarihin yereldeki birikimlerinden doğar. Bu kültür, kendisini yapılı formlar arasında ve günlük yaşamda belli ederek insanların yaşantılarını ve davranışlarını sessizce etkiler. Mimarlık kültürü bir anlamda kentlerimizin, kasabalarımızın ve köylerimizin ruhudur.

Ancak, teknolojinin küreselleşmesi, insanları topraklarından giderek fazla kopardı. Standartlaşmış ticari üretim, inşa edilmiş yerel yapılı formların evrimini sekteye uğrattı. Geleneksel tasarım tekniklerine kaşı çıkılıyor ve sorgulanıyor . Yerel kimlikler, sönüp gidiyor. Bir mimar, kentlere ve kasabalara geçen yüzyıllarda damgasını vuran ruhu geri getirebilmek için ne gibi katkılarda bulunabilir?

2.2. Ortak bir tema, ortak bir gelecek

Karşı karşıya olduğumuz zorluklar, çok yönlü ve ezici boyutlardadır. Bunlar aslında yerel ve küresel düzeylerdeki karmaşık toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel süreçlerin somuta indirgenmiş halleridir. Söylemimiz, bu gibi süreçleri salt ortaya koymakla kalmamalıdır. Etkin bir çözüme ancak, günümüzün yapılı çevresini şekillendiren kuvvetlerin diyalektik niteliğinin tam olarak anlaşılması ile varılabilir.

Küresel düzeyde etkin çözümler arama çabasının ardındaki destek, bu dünyada sürdürülebilir bir gelecek sağlamaya yönelik ortak hedefimizdir. Dünyamız, bir karşılıklı bağımlılıklar dünyasıdır. Tek bir ulusun gelecek umudu, büyük ölçüde, başka ulusların geleceğine dayanır. Aynı şekilde, mimarlığın geleceği de, başka disiplinlerin ve mesleklerin başarılarının anlaşılıp özümsemesine bağlıdır. Bizleri, 21. yüzyılda ortak bir gelecek oluşturmak üzere bir araya getirecek olan, işte bu ortak temadır.

3. BÜTÜNCÜL BİR MİMARLIĞA DOĞRU

Dünya mimarları, son 50 yıl içinde, pek çok konuyu tartışmak üzere bir araya geldiler. Bu tartışmalar, Mimarlığın tüm dallarındaki anlayışlarımızı daha ileri düzeylere götürdü. Dolayısı ile, bugüne kadar kaydettiğimiz ilerlemeyi gözden geçirip, mesleğimizin sınırlarını, içeriğini ve örgütlenmesini yeniden tanımlamak yerinde olacaktır.

3.1 – Kuramsal Önermeler

Mimarın rolü, yüzyıllar boyunca çağının gereksinmelerine ve taleplerine uymak üzere sürekli olarak değişikliğe uğradı. Geleneksel yöntemlerin yetersiz kaldığı durumlarda, onların yerini alacak yeni yaklaşımlar geliştirilmektedir. Ancak, hiç istisnasız, yapılan her yeniden tanımlama bir yandan mimarlığın sınırlarını dışarıya doğru zorlayıp, kapsamını genişletmekte, öte yandan mimarlığın bileşenlerinde daha üst derecelerde uzmanlaşma sağlamak üzere içe doğru yönelmektedir. 20. yüzyıl, belki de, bu açıdan en iyi örnekleri sunmaktadır.

Mimarlığın kapsamının genişlemesi ve giderek düzeyi artan uzmanlaşma 20. yüzyıl mimarını, daha önce örneği olmayan mesleki olanaklar ve potansiyel düzeyi ile güçlendirmiştir ama, kişisel düzeyde, artan uzmanlaşmayla genişleyen bir meslek, insanın gözünü korkutabilir. Mimarların Babil Kulesi bir bakıma yıkılmış gibidir: bir mimar için meslektaşının uzmanlığını kavramak giderek zorlaşmaktadır; bilgi hacminin toplamı artmış olsa da, tek bir tasarımcının bakış açısı, paradoksal olarak dar ve parçalı bir hale gelmektedir. Uzmanlık bilgisi, anlaşılabilir netlikte bir entelektüel çerçeveden çok, finansal bağlar ve yönetsel beceriler vasıtasıyla kazanılmaktadır. Sonuçta mimarın günümüz yerleşimleri konusundaki karar verme süreçlerindeki rolü, marjinalleşmeye devam etmektedir.

Mimarın bakış açısından, onun yaratıcı tasarım çözümleri önerme yeteneği, tehlikeli bir ölçüde, denetimi altındaki entelektüel ve mesleki çevrelere bağlı olmaktadır. Tekil tasarımcılar dışarıdan ne kadar harika bir biçimde yönetilirse yönetilsinler, dar ve parçalı bireysel görüşlerinin bir işe yaraması zordur. Yine de, hiçbir kişi, mesleğimizle ilgili bilgilerin tamamında ustalaşmaya kalkışamaz ve de kalkışmamalıdır. “Quo vadis?”- nereye gidiyoruz?

Çinli klasik filozoflar, entelektüel bir çerçeveye ilgilenen ve *Dao* ya da *Tao* terimiyle karşıladıkları metodoloji ile, özgül tekniklerle uğraşan ve *Fa* dedikleri yöntemler arasındaki farkları belirlemek için büyük gayret gösterirlerdi. Bu konuda onların bilgeliklerine başvurmakta yarar var. Bir mimarın mesleki yeteneği, uzmanlığı, ya da tercihleri ne olursa olsun, bu teknikler gerçek değerlerine ancak daha geniş, entelektüel bir perspektifle yönlendirildikleri zaman ulaşabilirler. Mimar, isteğiyle ya da rastlantı sonucu belirli bir uzmanlık alanında çalışıyor olabilir; ancak yine de mesleğin genel bütünlüğünü ve potansiyel olarak kullanımına hazır olan çok geniş bir bilgi hazinesini gözden ırak tutmaması gerekir.

Geçmişteki ve çağımızdaki ustalar, mimarlık *Dao*'sunu kavrayışlarının, kendilerine tasarımda ve planlamada eriştikleri görkemli düzeyleri tutturmalarında nasıl yardımcı olduğunu göstermişlerdir. Ancak, bu kavrayış geçmişin ustalarının yararlandığı bir lüks olarak görülse de, bilgi patlaması çağında giderek tüm mimarlar için bir ihtiyaç maddesi haline gelecektir. Hızla genişleyen meslek evreninde, bilgi birikimini ve uzmanlığı düzenleyip, mimarlığı yapıllı çevreye şekil veren daha geniş süreçlere bağlayan entelektüel bir yönlendirme, son derece önemlidir.

Öyleyse bu yöntem neyi içeriyor?

3.2. Mimarlık, peysaj mimarlığı ve kentsel planlamanın kaynaşması

Bir mimarın evrensel mesleki kimliği, sonuçta yaratılmış olan yapıllı formlara odaklanmıştır.

Mimarlığın genel kuramı, esas olarak, mimarlık, peyzaj ve kentsel planlamanın, kentsel tasarım özülüyle bütünleşmesidir. Bununla birlikte, çağdaş kalkınmanın giderek büyüyen ölçeği ve kapsamı, mimarlara, mimarlık, peyzaj ve kentsel planlama ile bir bütün olarak uğraşma yönünde büyük olanaklar sağlamaktadır. Bu üçlü bileşim, tasarımcının çözümleri daha geniş bir alanda arayabilmesini olanaklı kılmaktadır.

3.3 – İnsan yerleşimlerine ilişkin bir süreç olarak mimarlık

Metabolizma, yerleşimlerinin gelişmesindeki temel kurallarından biridir. Mimarlık ise, yerleşimlerle uğraşan bir disiplindir ve bu nedenle de yapım eyleminin fiziksel hedeflerini bir dolaşım sistemi olarak görmelidir. Binaların yaşam döngüsü, tasarımın temel öğelerinden biri olarak ele alınmalıdır.

Binaların yaşam döngüsü, yalnızca inşaat ve kullanım aşamalarını değil, daha düşük kaynak maliyetlerini, daha az kirliliği ve kirlenici enerji tüketimini hedefleyen süreçleri, olabildiği kadar çok yeniden-kullanımı ve çevrelerin iyileştirilmesini de içerir.

Kentsel yerleşimlerdeyse, planlama, mimari tasarım, tarihi mirasın korunması, eski binaların uyarlanarak yeniden kullanılmalrı, kentsel rehabilitasyon, yenileme ve imar, yer altı tesislerinden yararlanılması vb gibi öğeler, dinamik bir dolaşım sistemi içinde bütünleştirilmelidir. Bu, mimarlığın modern uzay-zamanı altında gerçekleşecek daha iyi bir mimarlık için gereken sistemidir. Bu yaklaşım ayrıca, kentsel planlamada ve mimari tasarımda sürdürülebilir yaklaşımın da somut örneğidir.

3.4. Kökleri yerli kültürlerine uzanan çoklu bir teknoloji

Teknolojik yeniliklerden tam olarak faydalanmak, önümüzdeki yüzyıldaki temel uğraşlarımızdan biri olacaktır.

Teknolojinin gelişmesindeki bölgesel zıtlıklar ve dengesizlikler bir gerçek olduğuna göre, 21. yüzyılda, teknolojinin çeşitli şekilleri yan yana var olacaktır.

Kuramsal olarak, yerel teknolojik standartları iyileştirmek için, yabancı kaynaklardan yeni teknolojiler almak ve bunları yerel koşullarla bütünleştirmek gerekir. Eğer mimarların kendileri, insanoğlunun karşı karşıya olduğu ekolojik zorlukların farkına varıp, ileri teknolojiyi yaratıcı bir zihniyetle benimseyebiliyorlarsa, o zaman tasarladıkları binalar sürdürülebilir ve sağlıklı olacak demektir..

Teknolojinin karmaşıklığı yüzünden, düşük teknoloji, hafif teknoloji ve ileri teknoloji ölçek ve düzey bakımından farklıdırlar. Her projedeki teknolojik yaklaşım seçimi, o projenin kendine özgü koşullarına göre yapılmalıdır. Başka bir deyişle, her yapı projesinin gelişme sürecinde teknolojinin farklı biçimleri bütünleştirilmeli, kullanılmalı ve iyileştirilmelidir.

Teknolojinin kullanılmasına gelince, insani, ekolojik, ekonomik ve bölgesel yönler bütünleştirilmelidir. Mimari yaratıcılık düzeyini yükseltmek için yenilikçiliğin farklı düzeyleri izlenmelidir. Günümüzde pek çok kurumsal ve kılışsal örnek bulmak mümkündür ve gelecek yüzyılda çok daha fazla ilerleme olacağı açıktır.

İkinci olarak, günümüzdeki gelişme hem bilimi hem de teknolojiyi içermektedir. Teknolojinin gelişmesi ile insan faktörleri arasında bağ kurulması gerekir. Alvar Aalto'nun dediği gibi: "farklılığın korunması da güçlendirilmelidir". Mimarlığın gelişmesi, kökünü bölgesel geçmişten almalı ve daha iyi çözümleri aramadaki başlangıç noktası olarak yerel koşulları kabul etmelidir. Buradan yola çıkarsak, yabancı fikirler kendi fikirlerimizle bütünleştirilebilir. Bu da bizi sonunda, hem bütünlüğü hem çeşitliliği barındıran bir topluma götürülebilir."

3.5. Tekdüzeliğin değil, uyumun mimarisi

Mimarlık, tanımı gereği, bölgesel bir üründür: binalar, yerel ilişkilere hizmet eder ve önemleri bu ilişkilerden kaynaklanır. Gene de, bölgesel mimarlık kesinlikle bir bölgenin salt geçmişinin ürünü değildir ve aksine, onun geleceğine ilişkin kaygılardan doğar. Mesleğimizin özel önemi, geçmişle gelecek arasında köprü kuran yaratıcı tasarımlarda yatar. Mesleki bilgimizi yerel toplulukların giderek artan sayılarda karşılaştıkları seçenekler arasından, bilgiye dayalı bir seçim yapmalarında rehber olmak için kullanırız. "Deneyimlerin çeşitli ülkeler ve coğrafi bölgeler arasında paylaşılması, hiçbir zaman hazır çözümlerin aktarılması olarak görülmemeli, yerel düş güçlerini uyarmanın bir aracı olarak algılanmalıdır"..

Çağdaş mimarlığın yerelleştirilmesi ve yerel mimarinin çağdaştırılması, mimarlığın daha da yaygınlaştırılabilmesi için herkes tarafından benimsenmesi gereken ortak bir yaklaşımdır.

3.6. Yapılı çevre için sanat

Sanayi devriminden sonra, giderek hızlanan kentleşme süreci gerek kentlerin yapısında gerekse mimari formlarda dramatik değişikliklere yol açtı. Fiziksel çevre, anarşiye dönüştü. Bizlerin, anarşide düzen, kargaşada güzellik ve uyum bulmaya çalışması gerekmektedir.

Mimarlık ürünleri ile bunların çevreleri arasındaki ilişkiyi geleneksel tasarım yöntemleri aracılığı ile ele almak, son derece yetersizdir. Mimarlığa kitlesel ve kentsel bir açıdan bakmak zorundayız. Mimari düşünceler, tek binalardan bina komplekslerine, kentsel ve

bölgesel planlamaya kaymalıdır. Düşünülmesi gereken başka bir faktör de, doğayla olması gereken bütüncül ilişkidir.

Bütün kültürlerin tarihlerinde mimarlık, güzel sanatların heykel, resim, zenaat, vb. gibi ayrılmaz parçalarının en üst düzeyde sergilendiği alan oldu. Bu hedeflerimizden biri olmalı.

3.7. Herkes için mimarlık

Birçok geleneksel toplumda mimar, kentlerde veya kırsal alanlarda inşaat yapan tüm meslek dallarının baş koordinatörü rolünü oynamıştır. Bugün ise, büyük bir çoğunluk mimarı, gerçek karar alma süreçleri açısından hiçbir önemi olmayan bir “biçem delisi” olarak görmektedir. Mimarlığa, kelimenin dar tekno-estetik anlamıyla değil, tüm sosyo-politik içeriğiyle bakmak gerekir. Mimarlar, ancak bu yaklaşımla “meslek adamları olarak her düzeydeki karar alma süreçlerine katılabilirler.”

Mimarlar, topluma hizmet veren kişiler olarak, mesleki hizmetlerini ve ufuklarını genişletmelidir. Mimarlar, toplumu temelden anlayıp, halka saygı duyarak toplumsal reformda aktif rol oynamalıdır. Herkesin evini yapmak, yoksullara ve evsizlere barınak sağlamak, bir mimarın kaderidir. Mimari tasarım özgürlüğü, hiçbir zaman toplumsal yükümlülükleri göz ardı etmenin mazereti olamaz.

Mimarlık, insanlara hizmet eden bir bilimdir. Mimarlığın toplum bütününde anlaşılması ve katılım, daha iyi çevrelerin yaratılmasına büyük katkı sağlayacaktır. Tasarım sürecinde yalnızca son kullanıcılar değil, karar vericiler de yer almalıdır; hükümetlerin desteği ve politikaları ise özellikle etkin olacaktır.

Karar vericilerin kültür ve mimarlık konularında eğitilmeleri, bir yapı projesinin kalitesinde belirleyici olur. Bu anlamda, mimarlığın anlaşılmasının önemi her toplumda vurgulanmalıdır.

3.8. Mimarlığı öğrenmek

Geleceğin mimarisinin ilerlemesi, yeni kuşak mimarları yetiştirecek olan mimarlık eğitimindeki ilerlemeye bağlıdır. Mimarlarda ve mimarlık öğrencilerinde sorumluluk duygusu içeren bir meslek ruhu olmalı ve çevre ahlakını kavramalıdır. Onlar, bir bütün olarak toplumun yararı için çalışacak ve yerleşimlerin genel kalitesine katkıda bulunan stratejileri gerçekleştirmek için çaba gösterecekler.

Mimarlık eğitimi, ilgilendiği konuları genişletmeli; açık bir bilgi sistemi kurulmalıdır. Mimarlık eğitiminin amacı, öğrencilere öğrenme, araştırma, ifade etme ve örgütlenme yeteneği kazandırmaktır. Her mimarlık öğrencisi, açık fikirli olmak, teknolojiye yeni ilerlemeleri kullanabilmek ve mesleki bilgi temelinde yaratabilmek üzere eğitilmelidir.

Mimarlık eğitimi, ömür boyu süren bir uğraştır. Çevre bilincinin öğretilmesi, anaokulundan başlayıp orta eğitimde, meslek okullarında ve yetişkinlere yönelik öğretim tesislerinde sürmelidir.

3.9 – Bütüncül bir mimarlığa doğru

Yarım asır sonra, Gropius'un şu sözlerini yeniden vurgulamak gerekiyor: “Ben mimarı, görevi yapılarla bağlantılı olarak ortaya çıkan çeşitli biçimsel, teknik, toplumsal ve ekonomik sorunları birleştirmek olan bir koordinatör olarak düşünüyorum... Yeni mimarlığın, yapının bugünkü anlamından çok daha kapsamlı bir çevreye egemen olacağına inanıyorum. Ayrıntıların incelenmesinden yola çıkarak, giderek genişleyen, belirginleşen ve tasarımı, büyük bir kavranabilir bütün olarak gören bir anlayışa doğru yol alacağız.”

Mimarlığın gelişmesi, hem irdeleme hem bütünleştirme ister. Fakat bunlardan üzerinde şu anda odaklanması gerekeni, bütünleştirmedir. Mimarlığın gündeme gelen genel kuramı, mimarların her yeteneğe sahip meslek adamları olmalarını talep etmemektedir ki, bu zaten mümkün değildir. Onlardan beklenen, daha iyi sorun çözücü ve daha iyi kuram geliştirici olabilmeleri için, mesleki bilginin ve filozofça düşünmenin daha iyisine sahip olmalarıdır.

Zıtlıklar dolu bir dünya ile karşı karşıyayız. Küreselleşme ile yerelleşme, enternasyonellikle ulusalcılık, evrensellik ile bireysellik, esneklik ile istikrar, vb arasındaki zıtlıklar durmaksızın artıyor. Mimarlığın gelecekteki gelişmesi, bu karşıtlıkları anlamamızı ve bunları kavramamızı gerekli kılmaktadır. Çağdaş her yapı projesi, yukarıdaki karşıtlıkların bir toplamı olarak görülebilir. Her mimarın bir meslek adamı olarak bu karşıtlıklarla baş edebilmesi ve özgürlük ile kurallar, sanat ile bilim, geleneksel ile modern, tarihi miras ile yenilikçilik, teknoloji ile yer, içselleştirme ile çeşitlilik, vb arasında karar verebilmesi gerekir. Mimarlığın genel kuramı, bu karşıtlıkların diyalektik sürecidir.

4 ORTAK BİR KADERE GİDEN TÜM YOLLAR

Nesnel dünya, değişiklik ile çeşitliliğin iç içe geçmiş bir karmaşıklığıdır. Özdeş teknik çözümler aramak ne mümkündür ne de istenen bir şeydir. Yüzyıllardır, bütüncül düşünce, doğu felsefelerinin köşe taşı olmuştur; günümüzde ise küresel köyün ortak mirası ve şansı haline gelmektedir: "Dünyadaki tüm olanaklar için sadece tek bir son, tüm kaygılar içinse tek bir kader vardır." Kaygılarımız bizi şu sonuçlara götürebilir:

Öncelikle: girift karmaşa dünyasındaki bütünleşme noktasını aramak. Eski Çinli filozofların ve sanatçıların birçok söylemi, bütünleşmenin ve bütüncül düşüncenin önemini vurgulamıştır.

20. yüzyıl mimarlığı, zaferlerini ve mucizelerini kutlamışsa da bunlar, tarihin parçalarından başka bir şey değildir. Yeni dönemin mimarlığını ortak bir kadere götürmek için, tarihteki bu parçalar arasından kendine özgü katkılar yapanları, insan uygarlığında dönüm noktaları oluşturanları bulup çıkartmaya çalışmalıyız. Yeni bir mimarlığın ruhunu, yeni dönemin öğretisini ve 21. yüzyıl için yeni yaratılar oluşturma olanaklarını ancak bunları bütünleştirerek ve temel kaygılarımıza geri dönerek bulabiliriz.

İkinci olarak, farklı yollar aynı ortak varış noktalarına uzanmaktadır.

Bölgesel farklılıklar dikkate alındığında, her ulus kendine özgü bir kalkınma yöntemi seçmelidir. Uygarlık, ancak bu "farklı yollarla" sürdürülebilir bir şekilde yoluna devam edebilir.

Eski bir batı deyişi ile, "bütün yollar Roma'ya çıkar". Yürüdüğümüz yollar aynı olmasa da, ortak bir gelecek vardır. Bu, bütün insanlığın iyiliklerle donanmış bir çevrede yaşadığı bir gelecektir.

Bu nedenle bir mimar, yaşamını insancılık, nitelik, yetkinlik ve yaratıcılığı yakalamaya adanmalıdır. Bu yerküre üzerindeki kısıtlı doğal kaynaklarla daha iyi bir çevre inşaa etmek onun sorumluluğudur.

Yüzyılın dönüm noktasında, yeni dönemin temasını yakalayıp temel karşıtlıkları ortaya çıkartmış olarak, gündemimiz konusunda fikir birliğine ulaşmaya çalışıyoruz. Yeni bir yüzyılın başlangıcının, uygarlığın kesintisiz çizgisi üzerindeki bir noktadan başka bir şey olmadığını görmeliyiz. Bugün yapmakta olduğumuz irdeleme, sadece insanoğlunun ortak amacı için giriştiği işbirliğinin başlangıcıdır-değişiklik getirmesi beklenen bir başlangıç.

21. yüzyılın insanlarının yaşam ortamlarını inşaa etmenin tarihsel sorumluluğuna ihtiyatlı bir iyimserlikle yaklaşıyoruz. Yine de, ortak bir tema ve yöntem için yeni bir keşif yolculuğuna çıkmaya hazırız. Bu duruşumuzla, geleceği ve geleceği yeniden şekillendirecek olan misyonumuzu bekliyoruz.

UIA'nın 23-26 Haziran 1999 tarihlerinde toplanan XX. Kongresi'ne Professor Wu Liangyong tarafından sunulan metin.

XXI. Dünya Mimarlık Kongresi'ne Bilim Komitesi Tarafından Sunulan 10 Soru

KÜRESEL SORUNLARLA YÜZLEŞEBİLME SORUMLULUĞU

21. yüzyılın şafağında toplanan UIA Berlin 2002, XXI. Dünya Mimarlık Kongresi'nin amacı, tüm ülkelerdeki mimarlara, mühendislere ve plançılara bu yeni yüzyılda insanlığın karşı karşıya kalacağı küresel sorunların çözülmesinde ortak sorumlulukları olduğunu hatırlatmaktı.

21. Yüzyıl, gerçekleştirdiği başarıların ve ilerlemenin aşağıda sıralanan ağır çatışmalarla tersyüz edildiği, bildiğimiz endüstri çağının sonunun başlangıcını işaret etmektedir:

- sermayenin emek üzerindeki egemenliği
- çevrenin kaybı pahasına büyümenin ve zenginliğin peşinde koşulması
- bilimsel ve teknik ilerlemeye tamamiyle rasyonalist yaklaşılması
- servetin adil olmayan bölüşümü

Bu faktörlerin insanlık dışı ve krizlere yol açma eğiliminde olduğu kanıtlanmıştır ve kendi iç karşıtlıklarının ağırlığı altında ezilmek üzeredirler.

Artık bu karşıtlıklardan kurtulmak ve tek taraflı modernist paradigmalara veda etmek zamanı gelmiştir. Uzun geçmişi olan geleneklere saygıyı içeren bir kültürler arası diyalog, insanlığı kainatın hakimi değil, fakat onun bir parçası olarak gören yeni ilkelerin geliştirilmesine yol açmalıdır.

Modernizmin planlama ve mimarisine yaklaşım, bu çağın, yakın bir gelecekte yerini başkasına bırakacak olan yapısal formlarını yansıtmaktadır.

Bir kaynak olarak mimarlık, tarihle ilişkiyi perçinleyen bir kavramdır ve, insanlığın doğa ile uyum içinde yaşayabileceği umudunu besler ve yaşatır.

XXI. Dünya Mimarlık Kongresi katılımcılarından bir tavır almaları, bir politik kararlılık göstermeleri ve yaratıcı çözümler üretmeleri istendi. Aslında bu, çok sık tekrarlanan "küresel düşün, yerel hareket et" sloganının biraz değiştirilmiş bir şeklidir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN AYAK İZLERİNİN PEŞİNDE

UIA Berlin 2002 XXI. Dünya Mimarlık Kongresi, Birleşmiş Milletler'in düzenlediği önemli konferansların çizdiği yolu izleyerek, mimarlığın kaynaklarının bu konferansların ve özellikle de UNESCO'nun Kasım 2001'de toplanmış olan Genel Kurulu'nun ele aldığı taleplerin karşılanması için kullanılmasını önerdi. Bu amaçla Kongre, kültürler, uygarlıklar ve disiplinler arası diyalog çağrısında bulundu.

Kongre özellikle aşağıda belirtilen kaynaklara gönderme yaptı:

- Rio de Janeiro Çevre Konferansı (1992)

- Kahire Dünya Nüfus Konferansı (1994)
- İstanbul İnsan Yerleşimleri Konferansı (1996)
- Dünya Mirası Merkezi'nin talepleri

UIA Dünya Mimarlık Kongresi ayrıca, 2000 yılında Berlin'de toplanmış olan Kentlerin Geleceği Global Konferansı Urban 21 ile başlamış olan, 21. yüzyılda kentler tartışmasına devam edilmesi olanağını da sağladı

UIA Berlin 2002 XXI. Dünya Mimarlık Kongresi, Birleşmiş Milletler Çevre Programı Genel Direktörü Klaus Töpfer'in uzunca bir süredir çağrısını yaptığı, insanlığın, çevrenin ve kültürlerin yararından yana yeni bir küresel barış politikasına da bir kaç yapı taşı eklediğini ummaktadır.

1. Soru

Planlama ve yapı süreci ile yoğun olarak uğraşanların sorumlulukları, hangi ahlaki değerlere dayanmaktadır?

2. Soru

Mimarlar, mimarlıkları aracılığı ile yeni bir küresel barışa hangi kilit taşlarını yerleştirebilirler?

3. Soru

Yapılı çevrenin ekolojik bedelleri, bir yandan küresel etkileri gözlenirken, nasıl şimdiye kadar gerçekleştirilmiş olandan daha geniş bir şekilde ekonomik verimlilik içinde içselleştirilebilir?

4. Soru

Mimarlıktaki yenilikler, nasıl gelenekler ve yapı sürecinin tarihçesi üzerine inşa edilebilir?

5. Soru

Mimaride, ekonomide ve toplumdaki yerel kimlik, nasıl bir artı değer olarak algılanabilir ve bu nasıl çağdaş bir tavırla sürdürülebilir?

6. Soru

Mimarideki güzellik, güncel içeriğe nasıl tekabül edebilir ve zamandan bağımsız bir şekil alabilir?

7. Soru

Bir bütüncül düşünce şekli olarak planlamanın sosyal değeri, bağımsız kararlar ve tek tek binalar ile nasıl arttırılabilir?

8. Soru

Sürdürülebilir ve kaynak tasarrufu gerçekleştiren bir yapı süreci daha geniş çapta bir sosyal adalete nasıl katkıda bulunabilir?

9. Soru

Planlama ve yapı süreci, maddi kaynakları nasıl koruyabilir ve maddi olmayan kaynaklar olarak güzellik ve kimliğin artması nasıl sağlanabilir?

10. Soru

Politik değişimler gerekli olduğunda, ancak planlama ve yapı sürecinin gerçekleri eski halinde kalmayı sürdürdüğünde, mimarlar nasıl tavır alabilir?

İstanbul Bildirgesi

XXII. Dünya Mimarlık Kongresi için Dünyanın dört bir köşesinden gelerek Doğu ve Batı uygarlıklarının ve varlıklı kuzeyle yoksul güneyin ara kesitinde, dünya mirası İstanbul'da buluşan mimarlar, geleceğe dönük umut ve önerilerini bu deklarasyonla dünya kamuoyuna sunarlar.

UIA, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan kentlerin yeniden inşası için mimarların dayanışmasıyla oluşmuştur. 57. kuruluş yılındaki İstanbul Kongresi de dünya mimarisinin doğduğu bölgelerden Mezopotamya'nın çağdaş kentlerini yıkan bir savaşla aynı dönemde yapılmıştır. Bu nedenle Kongre'nin birincil dileği, kentleri ve mimariyi yok eden savaşların sona erdiği bir dünyanın yaratılmasıdır.

Dünyanın ideolojik olarak en sorunlu bölgesindeki laik ve çağdaş kimlikli ülkesinde, kuruluşundan bu yana Atatürk'ün "Yurtta Barış Dünyada Barış" ilkesinin yönlendirdiği bir düşünce ortamında toplanan XXII. Kongre, **insanların mutluluğunu amaç edinen bir mimarlık ve kent ortamının, küresel güvenliğin temel taşlarından biri olduğuna inanmaktadır.**

Kentleri mimari içeriğinden ve yaratıcılığında uzaklaştırarak, mekanik üretim ve tüketim merkezleri, hatta para basma makineleri olarak gören küresel politikalar kent ve mimarinin organik bütünlüğünü tehdit etmektedir. Ancak bu sadece mimarlığın değil, insanların temel sorunudur. Çünkü toplumların kendi değerlerine ve insan değerlerine yabancılaşması nedenidir. Temelde kent, tarih boyunca barış, insan hakları, demokrasi ve kültürel kimlik gibi uygarlık bileşeni erdemlerin doğduğu yerdir. Ve bu erdemler mimari ile birlikte oluşmaktadır. UIA 2005'in teması olan "Kentler ve Mimarlık" bağlamında Kongre, **kent ve mimarlık olguları arasındaki kavramsal çözülmenin ve ayrışmanın, siyasal, ekonomik ve teknolojik nedenlerini sorgulama gerekliliğinin birincil önemini vurgulamaktadır.**

Küreselleşme bu erdemleri yok eden bir süreç olmamalıdır. Bu sürecin bu günkü gelişme stratejisinin dünya için büyük bir tehlike olduğuna inanan XXII. Kongre, Kentler ve Mimarlığın yeniden buluşmasının öncelikli koşullarını;

- Yaşamı ve çevreyi tahrip eden tüketim ekonomisinin yerine yoksulluğu önleyecek bir üretim ekonomisi;
- Toplumların kültürel kimliğini yok etmeyen bir mimarlık ve çevre öğretisi;
- Barışın bütün politikalardan önce gelen mutlak varlığı;
- Ulusları köleleştiren bir uluslararası egemenlik mekanizması yerine, öz kaynaklarının talanına izin vermeyen bir uluslararası işbirliği;
- Ve bilginin evrenselliği,

olarak belirlemekte; bu ilkelere dayalı insanlı, kültürel ve uygarlıkları gözetilen bir küreselleşme için ulusal ve uluslararası tüm ortamlarda tüm kesimler arasında işbirliği ve ortaklık önermektedir.

XXII. Dünya Mimarlık Kongresi, İstanbul'da bu saptamaları yaparken;

- Barınmanın bir temel insan hakkı olduğu gerçeğiyle birlikte kentlere göç edenlerin ve fakirlerin yerleşme sorunlarını, sağlık ve eğitim kadar kutlu bir hak olarak kabul eden; bu bağlamda kent topraklarının rant aracı olmaktan kurtulmasını sağlayacak politikalar ve bu düşüncelerin gelişmesini sağlayan kavramsal açıklamalar;
- Kent topraklarına bir rant alanı olarak bakmaktan uzaklaşmış, yaşanabilir ve mutlu olunan ortamlar yaratmaya öncelik veren belediyeler ve hükümetler;
- Tarihsel birikimlere dayalı kültürlerin evrensel değerlerle buluşmasını sağlayan bir kent ve mimarlık politikası, ve bu amaçla tarihsel kalıtın insanlığın ortak mirası olarak bugünle bütünleşmesinin sağlanması;
- Çağdaş mimarlığın tarihsel mimari emeği ve yaratıcılığı dışlayan değil, bu birikimi kendi "bellek" zenginliği olarak da değerlendirerek, kimlikli yarınları hedefleyen bir bugünü yansıtacak özde gelişmesi;

konularında dünya mimarlarının ortak düşüncelerini yansıtmaktan onur duymakta;

bu bildirgenin kentleşme, mimarlık, çevre ve kültüre bağımlı kalkınma politikalarında tüm kesimlerle birlikte hükümetlerce değerlendirilmesi dileğini ilan etmektedir.

07.Temmuz.2005-İstanbul